

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu : 30 cèntims. - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

REVOLUCIONARIS

Doble aniversari

Com casualment, s'han escaigut plegades dintre la setmana passada les commemoracions de la primera República i de la mort de Ricard Wagner. Tota casualitat té un sentit, perquè sempre podem tirar una recta entre dos punts; és a dir, bastir una relació entre dos fets per diversos que siguin; i, sobretot, quan hi ha alguns punts de referència. Perquè, al capdavant, tant la República del 73 com la vida i mort de Wagner són fets contemporanis i tots dos lligats a una mateixa idea: Revolució.

bé el seu anarquista, que les coses, a Espanya, començaren d'anar amb ordre. L'anarquia trobava el seu jaç: ja no era privativa de generals, ministres i prelats. Llavors podia començar-se a parlar de República definitivament. Perquè ja començava d'haver-hi ordre.

Es natural que durant tot el període de la Restauració s'hagi parlat de la primera República amb un aire lleuger i despectiu. Aparentment, la difunta monarquia es feia la il·lusió de viure molts anys... molts més dels

De Dijous — a Dijous

L'estat de coses creat amb el nou règim i la implantació de l'Estatut, necessitava una nova estructuració dels partits polítics catalans, la qual, si encara no està feta, sembla que va camí de fer-se, amb més o menys encerts i més o menys vacil·lacions.

Era una cosa necessària, que cada u trobés la seva jeia. Per això, quan, d'un temps ençà, veiem persones que ingressen en tal o tal altre agrupament polític, la cosa no ens sobta gaire, mirant-la des d'un punt de vista general i prescindint d'aventures personals que solen proporcionar tema agraït a les facècies de les poques publicacions humorístiques que hi ha.

Cal que la gent s'enquadri allà on s'hagi de sentir millor i, en conseqüència, pugui donar més rendiment, trobant amb qui entendre's i col·laborar.

Ja hem dit que, en exposar la utilitat d'aquest cercar-se les afinitats prescindint de certes aventures personals; és a dir, de les evolucions dels petits arribistes que s'aixopluguen sota la que creuen millor ombra. Tot tendeix a l'equilibri en aquest món, i a la curia o a la llarga arriben a assolir-lo àdhuc els arribistes, que no solen arribar gaire enllà, en general.

Per tant, no ens estranyem pas massa quan sentim certs rumors, dels quals aquests darrers temps han anat plenes les converses, sobre canvis de partit de determinades persones, reingressos de fills pròdigs als partits que havien desertat, i altres petits canvis per l'estil.

Ara darrerament, es nota un increment de rumors de canvis de determinades persones. Les persones que rodien per alguna redacció de periòdic, i les que en penyes de cafè o d'altres llocs, rodien al voltant d'aquelles i reportien i fan córrer notícies i rumors, tenen tema aquests dies comentant i fent càbales sobre nous trasbalsos de persones d'un partit a un altre, i, paral·lelament, de reformes de personal en els quadros de redacció d'alguns diaris polítics.

També es parla de probables fundacions de noves publicacions periòdiques, i de grans reformes d'algunes de les existents, entre les quals cal comptar — encara que no pas com a factor important — un cert moviment de personal.

No ens en sabriem plànyer, ans al contrari, ens en felicitem. Sempre hem cregut que el més nociu és el confusionisme, i que és molt millor que els camps estiguin destriats. Que les persones s'agrupin segons llurs coincidències, i que els diaris i les publicacions, expressió de grups més o menys vastos, més o menys tancats, siguin escrits per gent afí, presentant una certa comunitat d'esperit i de tendències.

Constatar això, i creure-ho convenient, no és encoratjar la divisió i subdivisió de les opinions. Es demanar una claredat i una netedat de contorns que fins ara no eren prou acusades.

Cal que cada u es triï la companyia amb la qual es pugui entendre millor. Cal que cada partit sigui un compost el més homogeni possible. Cal, en fi, que cada publicació sigui també el més homogeni possible, si vol tenir un to propi i fer una feina eficient.

Per això, ho repetim, mirant-ho des d'un aspecte general i prescindint de petits fets i d'anècdotes personals, no sabriem plànyer-nos del destriament de camps que sembla tenir lloc aquests dies amb més intensitat que mai.

Tots hi hem de sortir guanyant. — C. R.

Any V. Núm. 211 - Barcelona, dijous, 16 de febrer de 1933

Potser que els radicals no parlessin més de crisi. Al capdavant tampoc governaran.

MIRADOR INDISCRET

La foto comprometedora

Inauguració del nou edifici del Banc d'Espanya. Tot el que s'acostuma en una festa així: autoritats, homes d'afers, premsa, discursos, lunch, fotografies...

Els fotògrafs han trobat que l'escala és el millor lloc per a pendre grups, i en disposen uns quants: d'empleats del Banc, de personalitats, etc. Darrera el grup, al replà de l'escala, un company nostre empeny un diputat de la Generalitat:

—Apa, home; ets personalitat i has de sortir-hi.

—Déu me'n guard! Només faltaria. Surts als diaris en una foto així, i l'endemà comences a no poder viure, entre creditors i sablistes.

Opulència

Els invitats a la inauguració visiten les dependències del Banc. Un cop a la cambra cuirassada, el secretari de poc anomenat d'una autoritat diu, mirant els caixons de custòdia de valors i joies:

—Els trobo petits.

—Es veu — li respon un amic — que deus haver de tallar els cupons amb guillotina.

Patir d'esperit

En contrast amb aquesta demostració de fortuna, un invitat d'alta graduació militar, filosòficament resignat, comentava, pensant que hom deixaria contemplar de lluny algun llingotet d'or:

—Para mí esto va a ser el suplicio de Tántalo. Estando sin blanca, tener que visitar los sótanos del Banco de España...

Do de profecia

Hom sap que els grans financers són gent atrafegada. A propòsit d'això, es contava a la inauguració del Banc una dita que s'atribueix al senyor Josep Garí.

Un individu, volent presentar-li alguna proposició interessant (interessant pel presentador, naturalment), li demanava dia i hora per a una conversa.

—No pot ser, tinc tots els dies plens — deia el banquer, tot passant fulls i fulls d'una «Kirby» plena d'anotacions.

—Aquí hi ha un full en blanc — va saltar joiosament el visitant.

Aquest dia tindrà un enterrament — tallà, molt convençut, el senyor Garí.

Esperances

Després de la representació d'Aida, el tenor Francesc Vinyes entrà a l'escenari del Liceu. S'adreçà als coristes amb aquestes paraules:

—Senyors: en nom del Comitè pro-Liceu i en nom propi, els felicito calorosament per la seva tasca. Ho han fet molt bé. Tots vostres seran uns grans artistes...

Fou molt gran l'esbalament que les paraules d'en Vinyes produïren entre els coristes, el més jove dels quals compta, almenys, cinquanta anys...

Memòries d'una ballarina

Un dels números més importants de les festes celebrades al Vendrell amb motiu de la Segona Exposició del Penedès, va ésser les danses de la ballarina Aurea de Sarrià sota l'antic Arc romà de Barà.

La multitud d'espectadors es va col·locar entorn del famós monument per veure ballar aquella dansarina que venia precedida de la fama d'haver ballat sota les columnes del Partenon. La senyora Aurea es va vestir i despullar en un redós improvisat al costat de l'Arc, en el qual, per cert, fet de fusta, hi havia alguna escaleta indiscreta, que hom diu si va ésser aprofitada per algun espectador, també indiscret.

Quan en mig de l'expectació va començar

reïxer la ballarina, la curiositat va pujar de to, però part del públic, veient aquella figura, va quedar un si és no és decebuda.

La frase que va condensar aquesta decepció la va dir un pagès, que potser havia fet una hora de camí per veure la dansa clàssica.

—Però si és més vella que l'Arc...

«La afició» es demostra sempre

Tots els espectadors estaven d'acord que la interpretació del Bolero de Ravèl per la companyia de balls russos de Nijinska era força reeixida.

Però l'altre dia, al Nou, aquesta opinió no era unànime. Almenys, darrera uns amics nostres, un espectador rondinava, amb la indignació dels veritables aficionats, mentre un ballari, dalt de l'escena, estilitzava coreogràficament passos de toreu.

«Pero, qué hace este hombre? ¡Esto es imperdonable! ¡No ve que no da salida al toro!»

Compositors desconeguts

El més digne de nota dels balls russos, però, no va passar al teatre Nou, sinó a les pàgines de l'Hoja Oficial.

Després d'insistir amb contumàcia a escriure Nijinska, donava com a obra del repertori Los comediantes de Posos, amb música de Castella Scarrati (el lector entendrà que es tracta de Los comediantes celosos, amb música de Casella sobre temes de Scarratti).

Però el bullit era més incompreensible en tractar-se dels músics de Divertissement. Segons l'Hoja, eren: Blinks Pchikowsky, Liadorss, Fainp Facul, Pargominsky. Això ja necessita clau per poder-se entendre; aquells noms havien d'ésser, respectivament: Glinka, Tchaikowsky, Liadoff, Saint-Saëns, Dargomijsky.

Mostra d'estil

Així prova de resumir, un redactor de L'Opinió, un fragment del discurs pronunciat pel Conseller de Cultura, senyor Gassol, en l'apàt amb què és clogué el Congrés Municipalista Català.

«En paràgrafs sadolls de bellesa i encertades imatges, establí un paral·lel entre els nuòvis i les esperances col·lectives de Catalunya.»

Que això ho hagués escrit un diari de l'oposició, encara s'arribaria a concebre.

Un escamoteig

Negar que l'il·lusionista Fu-Manchú que actua a l'Apolo ha obtingut un èxit fora negar l'evidència; ara bé, per si es pogués trobar complicat amb la desaparició de les partitures de les obres del mestre Vives que té de tocar — un dia o altre — la Banda Municipal dirigida per En Lamote de Gignon, l'Ajuntament hauria d'acordar obrir una enquesta.

Dos sords al Parlament

L'Humbert Torres sor dir del seu vell amic Rovira i Virgili: «Pobre Rovira, és sord com una campana!»

I En Rovira sor dir de l'Humbert: «Pobre Humbert, és sord com una campana!» Tan sords i tot, Rovira i Virgili i Humbert Torres no deixen d'assistir a cap reunió del Parlament. Senten els discursos, no els senten? Ells escolten amb afició.

Darrerament, s'ha parlat d'instalar-los uns auriculars. Però sembla que aquest bon propòsit de la Cambra no prosperarà. Ni l'il·lustre historiador ni l'il·lustre metge no volen que s'escampi que són sords.

Es diu que és per aquest afany de despitjar que assisteixen a les sessions i escolten sense una mà a l'orella. Com s'hi posarien uns auriculars?

La sordària també té avantatges

A l'apàt dedicat pels periodistes barcelonins al President de la Cambra catalana, a la Maison Dorée, en arribar al pollastre, el maître encarregat de demanar l'import dels tiquets als comensals, arribà al seient ocupat per Rovira i Virgili i, discretament, li féu la petició de consuetud.

Rovira i Virgili es limità a fer senyals afirmatius amb el cap. El maître s'esperà. Rovira i Virgili seguia menjant, segurament discret. Al cap d'una altra estona l'il·lustre comensal, en un moment que alçà el cap, s'adonà de la presència del maître i allargà, amament, el plat.

El maître no tingué més remei que cridar precipitadament un cambrer i fer servir una altra ració a l'il·lustre comensal.

Treball intensiu

Aquesta setmana s'havia de reobrir el Parlament de Catalunya. Els diputats han promès realitzar un treball intensiu, per tal de rescabalar-se de les vacances. Es diu que exigiran sessió matí, tarda i nit.

Precaucions

Uns articles de L'Opinió contra la F. A. I. ha portat per conseqüència que de tant en tant a la redacció es rebí algun avís alarmant.

El que més i el que menys procura fer el cor fort, però En Gasch, que no està per filigranes, cada tarda, abans de les quatre ja ha lliurat l'original i no se'l veu més.

Sabem que el nostre voluminós amic i col·laborador en pocs dies s'ha fet dues pòlisses d'assegurances i ultra això ha canviat de pis!

La proclamació a Barcelona de la primera República

Revolució de la República. Revolució de la música. Una cosa i altra pertanyen al cicle revolucionari.

Ricard Wagner fou, certament, un revolucionari, i fins i tot en el sentit literal de la paraula. Tothom sap la seva amistat amb Bakunin i, a conseqüència, la seva participació activa a la Revolució de Dresde. Aquests fets determinaren una orientació francament anarquista a la seva obra. Tota la Tetralogia és l'exaltació de l'individu contra les autoritats humanes i divines. En això, és cert, també hi havia algun factor psicològic, a part de les teories que emplenaven el cap del futur mestre de Bayreuth. Tannhäuser, evidentment, és una mena de poeta anti-social i, sense gaire esforç ens l'imaginem als nostres dies fent de periodista, defensant l'amor lliure, atacant les autoritats (els moderns margraves) i enternint-se i desesperant-se à tour de rôle. El mateix cavaller Lohengrin, a despit del seu il·luminisme i la seva aristocràcia, és un home tan individual que no pot ni sofrir que la dona li demani com es diu. Ja no es pot demanar més rebèl·lia. Wagner, com tots els éssers profundament egocèntrics i, a la vegada, inadaptats a la lluita vulgar per la vida, s'havia de sentir sincerament anarquista... o aristocrata, que tot és u. No voler autoritats o creure's d'una casta privilegiada, són dues coses molt parentes l'una de l'altra. En definitiva el Wagner revolucionari de Dresde i el Wagner protegit de Lluís de Baviera són exactament el mateix anarco-aristocrata de sempre.

Aquest gran sentimentalisme anarquista, combinat amb el seu immens geni musical (condició que no tenia res a veure ni amb les seves idees polític-socials ni amb les seves teories) van fer de Wagner aquest músic especial que no s'assembla a cap altre músic i que despertà un entusiasme extramusical fins fa pocs dies encara. Passa a través de la seva obra un gest de rebèl·lia que tots els encisos de l'art no poden esdolceir ni dissimular. Per això avui mateix, que les seves fórmules ja no són les de l'última hora, hi queda, però, alguna cosa imponderable que fa que ell sigui perpètuament un músic de l'avenir: un músic projectat cap endavant. El precursor d'una cosa que no arribarà cap dia i que sempre s'espera...

Contràriament, la República del 73, encara que sembli inexacte, no tingué, per la seva essència, res d'anarquista. A Espanya, els veritables anarquistes d'aquell temps parlaven en nom del Rei, de l'Exèrcit o de la Religió.

Els homes de la República eren, en canvi, endreçats i meticulosos: cal ésser molt limitat per no veure que Pi i Margall, per exemple, era la persona més d'ordre que hi havia a tot el país.

Es per això que fracassaren: el segle XIX, a molts indrets, era de l'anarquia. Els republicans espanyols no vestien a la moda del temps; eren poc extremistes, perquè s'entén per extremista aquell que, políticament, vesteix extremat. Els republicans eren l'esdevinidor, i Espanya, llavors, no en tenia d'esdevinidor.

Fou més tard, quan l'anarquista de dalt Martínez Campos fou agredit pel de baix Pallàs i que Cánovas del Castillo trobà tam-

El polít Fontbernat

Tots els qui coneixen personalment el diputat de l'Esquerra senyor Fontbernat, i adhue aquells que només n'han sentit parlar, coincideixen a presentar-lo com un home amic d'enganyar-ho tot al botant i de dir el nom del porc al primer que li surti al pas. En Fontbernat, que, pel que sembla, està molt satisfet d'aquesta aureola de salvatge que hom ha teixit a l'entorn de la seva personalitat, i més que de res, del seu títol de *jabali* del Parlament de Catalunya, fa tot el que pot per a no perdre el prestigi tan ben adquirit, i no cal més que sentir-lo al cafè, al carrer, a tot arreu on pugui esbravar-se amb algú.

Tanmateix, el que anem a contar ens descobreix un Fontbernat totalment inèdit i que ningú no se'l podria imaginar: un Fontbernat galant i polít.

El fet s'esdevingué a la Rambla fa pocs dies. El nostre home caminava tot distret quan es topà de sobte amb un parell — home i dona — de bons amics seus. Ell era el poeta (sic) Rafael Castellort; ella, la coneguda escriptora esquerrista senyoreta Maria Teresa Gibert. S'aturaren a parlar.

—Tants de dies sense veure-us! — es lamentà Fontbernat.

Maria Teresa Gibert li digué que, tanmateix, ella el veia ben sovint.

—Ahir, per no anar més lluny — afegí —, anàveu amb un senyor que no conec.

—Era el meu cosí — contestà Fontbernat.

—Ah, és un cosí vostre?

El jove diputat de l'Esquerra somrigué molt amablement i féu una inclinació ben galant.

—I vostre, senyoreta — completà.

La popularitat

L'escultor Coscolla i el músic dels Cent Homes, ara diputat, tenen una certa semblança física.

En Coscolla no s'està de remarcar-ho als seus amics.

—Quan vaig a la Generalitat — diu —, els uxiers sempre em prenen per En Fontbernat. Això m'estalvia sovint esperes inútils, perquè així tinc carta blanca per entrar a tot arreu. Darrerament, però, En Fontbernat va enutjar-se.

Un ordenança va avisar-lo que hi havia anat el seu germà petit.

Cal dir que En Coscolla té vint anys més que En Fontbernat.

Enxufisme

El senyor La Calle, autor d'una famosíssima Geografia de la qual vèrem entretenir els nostres lectors molts mesos enrera, ha tornat a Barcelona. Però, preguntat algú, no és catedràtic a Barcelona, aquest senyor? Sí que n'és, i de l'Institut Balmes; però com que li sortia més a compte exercir a Madrid, ha estat tres anys sense posar els peus a Barcelona. Ara, per apaivagar els ànims una mica excitats dels seus col·legues barcelonins, ha decidit donar la seva classe ell mateix.

Com a barcelonins ens podem sentir tan honorats de comprar entre nosaltres un tan eminent geògraf, que no podem menys de fer-ho saber.

Llibertat d'ensenyament

Hem dit que el senyor La Calle era un eminent geògraf, i el lector que recordi els fragments que publicarem del seu llibre estarà d'acord amb nosaltres. Per al que no els recordi, i per als altres també, oferim aquest paràgraf de la pàgina 31 del segon volum del *Compendio de geografía general y de Europa* (5.ª edició) de l'esmentat senyor La Calle:

«ITALIA. — No resuelta aún la cuestión a que dió lugar la descripción que hacíamos de esta nación, y que motivó una reclamación del señor embajador de este país, mientras dicho asunto se resuelve, nuestros alumnos pueden estudiar a Italia por donde les plazca.»

Cultiu del galimatias

Ara que parlem d'un catedràtic d'Institut, ens en ve a la memòria un altre que actualment no remena tant la cua com en els, per a ell, felixos temps de la dictadura. Volem dir l'autor de la *Gramática castellana y Preceptiva literaria*, senyor Garriga, inventor de les paraules *futurible*, *antefuturible* i altres per l'estil, el qual es dedica a suspendre tots els alumnes que ignoren les tals estrafolàries paraules, conèixer les quals és la prova fefaent d'haver després vuit pessetes comprant el preciós llibre del senyor Garriga.

Cultiu de la "perogrullada"

L'avinentosa de parlar de catedràtics curiosos ens porta a la memòria alhora el nom del senyor Jaume Alorda, professor d'Agricultura a l'Institut de Palma, unes quantes frases seves que l'acrediten de piquipon insular:

«Una vaca lechera hembra.» «Las aves nocturnas que pernoctan por la noche.» «Los peces que nadan por el interior del agua.» «Un trípode de tres pies.» «Etcetera, etcetera.»

EN EL CINQUANTENARI DE WAGNER

Records wagnerians barcelonins

Els meus records de wagnerisme són molts i variats. Amb dir que la nit del 31 d'octubre de 1901 — jo tenia divuit anys — vaig ésser nomenat secretari de la naixent Associació Wagneriana, queda explicat tot.

La Wagneriana fou fundada als Quatre Gats, cafè empeltat de sala d'exposicions de pintura «modernista», de lectures ibsenianes i maeterlinckianes, i de teatre de putxinel·lis.

Cap al tard, unes quantes vegades hi havia berenat — botifarra catalana, pa i vi — amb Isidre Nonell i Joaquim Mir. Fou en aquells temps que, en una exposició de la Sala Parés, un troglodita va esbotzar, amb la virgola del paraigua, una tela de Nonell. En Mir no venia gaire als Quatre Gats. La gent, davant de la seva pintura, el tenien per boig; però, entre altres, Miquel Utrillo, Ramon Casas i Santiago Rossinyol el defensaven, i també Josep Maria Roviralta, que havia editat — i redactat — una revista d'avancada, que es titulava *Luz* i en la qual col·laborava assíduament el pintor Dario de Regoyos, al qual ningú no comprava cap tela. Ara els seus quadros són escassos i són buscadíssims.

Ja he dit que l'Associació Wagneriana va néixer als Quatre Gats. El primer president en fou Joaquim Pena, el qual, de jove, havia estat no ja un aficionat, sinó un tècnic taurí formidable, un conseqüent abonat a la barrera que tenia atabalat En Mazzantini. El pobre *Don Luis* era un director de plaça formidable, però quan no *entraba bien en el recibiendo*, tombava vergonyosament la cara. En Pena era partidari de Lagartijo, de l'Espanero — «Manuel García, el Espanero, el que fué rey, olé!», de los toreros», del popular i pintoresc romanso — i del califa Rafael Guerra (a) Guerrita.

A finals del segle XIX, tot anava a parells antagònics: o s'era de l'un o de l'altre, i res de mitges tintes, Vico o Calvo, com actors; Gayarre o Massini, com tenors; la Tubau o la Guerrero, com actrius; Frasuelo o Lagartijo, com toreros; Castelar o Pi i Margall, com oradors; Meyerbeer o Wagner, com compositors: això és, els *Hugonots* o *Lohengrin*. O s'era d'un cantó o de l'altre, i aquestes eren les divisions i baralles del fi de segle.

En Joaquim Pena, advocat, va anar a fer el doctorat a Madrid, on alternava l'estudi amb les nits del Real, a xiular l'Angelo Massini, i amb les tardes de cursa a la plaça a abraonar Mazzantini.

En Pena tenia un oncle a Madrid, el senyor Costa, un home d'allò més simpàtic i aficionadíssim a la música. L'oncle a Madrid i el nebot a Barcelona van fer agafar la gran volada al wagnerisme.

En Pena, pels volts del 1899, es llança com a crític musical, des de les pàgines de la revista catalanista *Jovenut*. Un article d'En Pena equivalia a un disgust profund entre els liceistes. No els deixava viure. Predicava el wagnerisme com un apòstol, i aquest apòstol no hi ha ningú que l'hi pugui treure. Per Wagner, En Pena ho ha sacrificat tot, fins la seva fortuna.

En Pere Romeu, propietari dels Quatre Gats, era també dels fundadors de la Wagneriana, entre els quals cal també comptar el poeta Jeroni Zanné, l'Adrià Gual, els homes de lletres Manuel de Montoliu i Alfons Par, el catedràtic Jordán de Urries, el musicòleg Domènec Espanyol, el mestre Antoni Ribera, i molts altres.

A la Wagneriana — domicili social: Canuda, 31, avui Sala Mozart — en obsequi als seus associats, Felip Pedrell va inaugurar un curs de conferències i la veu de Joan Maragall es va deixar sentir dissertant sobre el *Don Juan* de Mozart, Enric Granados manifestà el seu art sorprenent interpretant Bach i Josep Maria Roviralta glossà Chopin. En Pena ens portà el famós Quartet Txec, i organitzà innumerable conferències i sessions musicals. En una d'elles, cantà l'*Adieu de Wotan* aquell gran bariton català que es deia Ramon Blanchart; en una altra, l'Íntim de Wagner, el *Kapellmeister* Franz Fischer, ens donà, una revetlla de Nadal, un concert de piano íntegrament wagnerià. En aquella sala de la Wagneriana debutà, interpretant *Alberic* i *Wotan*, un xicot jove, repòrter de *Las Noticias*, que no va trigar gaire a donar la volta al món, cantant com a gran bariton i triomfant amb les seves interpretacions de *L'Holandès errant*, *Hans Sachs* i *Kurwenal*. Em

refereixo a Josep Segura Tallien, mort, per dissort, ja fa set anys. No mancava mai en aquestes sessions wagnerianes la senyoreta Isabel Llorach, que llavors era encomiàstica anomenada «la Vestal del wagnerisme».

L'obra difusora de la Wagneriana culminà, després de la traducció i publicació de les partitures i llibres, en català, del Geni de Bayreuth, en imposar íntegra, és a dir se-

pilotari base va adoptar *Parsifal* com a nom de guerra.

I d'anècdotes, tantes com en vulgueu. Aci en van dues:

En el desaparegut Continental, un wagnerià entusiasta, l'amic Manolo Planas, a l'hora de l'aperitiu del vespre volia convèncer un partidari aferrissat de *L'Africana*, *La Gioconda* i *Mefistofele*. El recalcitrant opojava que les obres de Wagner eren llargues, llarguíssimes.

—Això és l'únic que no puc negar-li — deia, burlament, Manolo Planas, i afegia: — Perquè la veritat és que si a l'escena surt un personatge i es queda dret, no passa res, no hi ha por. Però si s'asseu, oh, aleshores a Wagner no li ve de dues hores...

En Santiago Rossinyol, per la seva banda, deia:

—A mi, de Wagner, el que m'agrada més són les set primeres hores del *Parsifal*.

Sabeu com vaig sentir, bé i per primera vegada, el relat de *Lohengrin* en català? Doncs, a les dues de la matinada, cantat mestriolament pel tenor Francesc Vinyes, acompanyat al piano pel mestre del Liceu En Josep Sabater.

El lloc fou el saló que a l'Hotel Orient tenia llogat la gran contralt catalana Conchita Supervia, que acabava aleshores de debutar al Liceu cantant *Carmen*.

Mentre al carrer queia un temporal desfet, en aquell saló ens trobàvem, demés de la diva, el tenor Vinyes i el mestre Sabater, l'immancable Joaquim Pena, el crític de *La Publicidad* Josep Maria Pascual, el periodista Paco Aguirre, el regidor Dessy Martos i el plorat Alexandre Soler.

En Vinyes va cantar, d'una manera purament wagneriana, el relat del cavaller del cigne. Després, el *Jandro* Soler i jo, ell cantant i xiulant, i jo fent l'indio al piano, ens lluràrem a l'absurd i a la facècia musicals. La gatzara fou indescriptible.

A les tres, truquen a la porta i demanen per entrar. Era el cerimoniós cambrer *Ogenio*.

—Perdonin — ens diu —. Són les tres, i em fa venir un senyor que és a l'habitació del costat. Diu que ha passat una gran

guida i sense supressions, la *Tetralogia* al Liceu, l'any 1910. I en donar, amb el prestigi netament wagnerià del tenor Francesc Vinyes i la col·laboració de l'Orfeó Català, la primera audició, en concert i abans que

El culte wagnerià: objectes de la indústria local de Bayreuth

en fos permesa la representació en escena, del *Parsifal*.

En l'època de la meua joventut, Wagner va embogir-nos. No ens aturàvem fins que el sabíem de memòria. Altres com jo han vist, a les Arenes, unes representacions wagnerianes del tot admirables. Com que orquestra i públic es trobaven a l'aire lliure i les nits d'aquell juny de 1909 encara fresquejaven, el *Kapellmeister* Kahler dirigia l'orquestra vestit d'impecable frac i el cap cobert amb un flamant barret de copa alta. L'organitzador i empresari d'aquestes representacions era l'actual propietari del Novetats, En Joan Marsans.

De records wagnerians d'aquelles èpoques se'n poden retreure a centenars. El wagnerisme es popularitzà de tal manera, que us diré que fins van aparèixer uns cigarrets la marca dels quals era *Lohengrin*, un cine a la Rondà de Sant Antoni (encara existent) retolat *Walkyria*, i fins un

nit escoltant la senyoreta Supervia i el senyor Vinyes, així com també els senyors que xiulen, canten, ballen i toquen. Però aquest senyor prega que el deixin dormir fins a les set del matí, perquè ha de sortir cap a París en el tren de les vuit. Diu que perdonin al duc d'Orléans aquesta petició.

Ja ho sabeu: fou el duc d'Orléans qui ens féu callar, a altes hores de la matinada, al *Jandro* Soler i a mi.

Naturalment, no faltaren els detractors de Wagner, aci o fora d'aci. A propòsit d'això, només vull recordar una anècdota de Willy, és a dir, Henri Gauthier Villars, el primer marit de Colette.

En plena guerra europea, Willy va escriure un article exaltant Wagner. Un altre periodista va replicar que en aquells moments tan durs per a França, no era patriòtic parlar-ne. Willy va respondre:

«No sabeu pas el que donaria jo ara perquè Wagner fos francès... i Saint-Saëns prussià.»

RAFAEL MORAGAS

L'APERITIV

Films. — Una de les més inexpugnables muralles de la Xina amb les quals es topa tota la sana ambició dels productors de cinema, és el rutinari gust del públic. El públic vol un cinema dolç, i li costarà molt d'avesar-se a la pantalla seca. La gent, en general, quan se surt del tristíssim caminet obligatori, i vol reposar un pensament sobre el coixinet de la fantasia o del somni, indefectiblement es decanta pel cantó dels sucres, dels xarops, dels caramels i de les confitures. El cafè que hom pren després de menjar en família, o en un establiment o un club, s'acostuma a pendre dolç, perquè el cafè és com una fantasia o com un somni, i precisament per això la gent s'hi tira sucre. És evident que el cafè sense sucre és cinquanta mil vegades millor, i el que ens agrada el cafè i estem avesats a caçar-li tots els matisos del seu gust natural, avorrim el cafè dolç, però quan volem predicar i convèncer els que ens volten, ens trobem amb un escèptic somriure, i amb un senyor que s'hi tira tres terrososets i un altre que se n'hi tira quatre, i un altre que quan la senyoreta de la casa li diu: «Quants terrososets?», contesta: «Vostè mateixa; i el que és per mi, no li diré mai prou». El mateix que passa amb el cafè, passa amb el teatre, i passa sobretot amb el cinema, perquè actualment el cinema ve a ésser un espai natural i necessari de tota persona que s'estima.

El públic estava avesat a les comèdies o als drames sentimentals comprimits, obra de les cases americanes, en els quals ja se sap que tot té d'acabar bé, que les llàgrimes més tendres seran diluïdes en una besada de sindetikon, llarga, enganxosa, i fins grotesca per ésser produïda als ulls d'un miler d'espectadors. Aquest cinema americà no està carregat de sucre, sinó d'una sacarina industrial de les que pesen més a l'estómac. Aquesta sacarina excessivament dolça ha atrotinat positivament el gust del públic, i costarà molt que els pares i les mares de família es presentin dintre la sala fosca d'un cinema amb unes ambicions una mica més humanes i una mica més intel·ligents.

Des de fa molt temps, jo he intentat reaccionar, pel meu ús particular, contra la confitura americana. Jo avorreixo les begudes dolces, i d'allò que la gent en diu postres, no en menjo quasi mai. Des de fa molt temps, que estava enamorat d'aquell alcohol sec i de vegades una mica agre i pesat que han intentat introduir els directors alemanys i els directors russos en el cinema. Per això des de fa molts temps que sóc un admirador de von Stroheim, no perquè consideri perfectes les seves obres, sinó perquè en el que té de corrosiu i de sec trobo que ha fet una labor higiènica dintre les sales infectades de mismes de caramel.

A mida que a Europa s'ha anat produint cinema de qualitat, el nivell del film ha pujat d'una manera extraordinària, i la sacarina dels americans ha començat a fer-se indigesta. Després dels alemanys han vingut els francesos, amb el seu admirable René Clair, que ja fa escola i influeix a tothom, fins als americans.

Però és tristíssim veure que cada vegada que es presenta un film amb cara i ulls, sense concessions a la gran ramploneria, i al grotesc sentimentalisme endèmic, sembla que el món s'enfonsi, i el que s'enfonsa positivament és la taquilla del cinema que ha volgut fer un gest d'audàcia, perquè ultra que el film és xiulant, es pot dir que no hi va ningú a veure'l i al cap de pocs dies, els empresaris es veuen obligats a retirar-lo de la pantalla.

A cada moment ens trobem amb coses així. El darrer film de Chevalier projectat al Coliseum estava ple de trapelleries d'un excel·lent humor, que indignaven al públic. El públic volia veure Jeanette MacDonald sortint del bany i Chevalier vestit de tinent i cantant ximpleries, perquè el públic exigeix d'aquesta parella un sentimentalisme covard, un extracte d'òpera ensucrada que tingui una certa punta de pornografia acceptable. Però allí on aquesta intolerància del cervell dels nostres ciutadans ha batut el rècord, ha estat amb *L'Opéra de quat'sous*. És evident que aquesta obra ha estat contemplada amb repulsió, que moltíssimes persones han dit que no hi trobaven res de particular, que era una obra vulgaríssima, i altres han afirmat que era una llauina, i que era positivament dolenta. El film ha fracassat; darrera de cada projecció hi ha hagut protestes, i s'ha aguantat poquíssims dies a la pantalla. Davant de fets com aquest, jo comprenc que a tot productor o tot empresari local de cinema, que tingui el gust de servir coses de qualitat al públic, li vinguin ganes d'engagar el barret al foc.

I és que la gent no pot acceptar cap beguda agra, ni cap espectacle que sigui una mica o molt agre; jo reconec tota la profunda i tota la gràciosa acidesa de *L'Opéra de quat'sous*.

Els autors i els empresaris s'han de convèncer d'això: el públic accepta totes les procacitats, totes les grolleries, tots els guinyols i totes les catàstrofes, però amb la condició que siguin disfressats amb una gran cullerada de mel, per falsa, per tronada, per imbecil que sigui.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

APROVAT PER
L'ACADEMIA DE
MEDICINA I
CIRURGIA DE
BARCELONA

TONIC
LABORATORIS

NERVIOS CERA
CERA S.A. VICO, 18 y COPERNICO 35 al 39 - BARCELONA

VENDA
FARMACIAS

ANEMIA CEREBRAL, VERTIGENS, PESOMBRES,
MEMORIA INFIDEL, FATIGA, DESNUTRICIO...

Començeu sempre per on tots han d'acabar davant uns
nervis destroçats.

INTERESSOS DE LA CIUTAT

L'aeroport de Barcelona

Feia anys que estava plantejada la qüestió de l'aeroport de Barcelona, la qual, entre períodes d'estancament, ressorgia de tant en tant a la superfície, però sense interessar mai gairebé ningú més que els ja interessats.

Un seguit de circumstàncies, desaparegudes ja moltes d'elles, havien fet ténier, a les poques persones que coneixien la qüestió i podien mirar-la amb independència, que la solució que se li donés no fos la millor, ni tan sols una solució merament passadora.

malgrat que hi radiquin els deficients que ara tenim, i com els terrenys a propòsit es trobaven passada la riera de Viladecans.

També es deia alguna cosa dels cèlebres terrenys d'Hospitalet, que tot i ésser petits, mal emplaçats i dolents, haurien estat convertits en aeroport gràcies a una imposició dictatorial.

Sempre hem impugnat, diem, els terrenys del Prat del Llobregat.

En efecte, els camps argilosos del Prat del Llobregat exigirien, per a llur habilita-

Mirant a fora

El comte Apponyi

El comte Apponyi havia nascut a Viena en maig de 1846. De jove fou amic de Wagner, de Liszt i d'altres homes cèlebres. Després de viatjar per l'estranger, tornà al seu país, i començà la seva carrera política en el partit conservador l'any 1872, com a membre hereditari de la Cambra hongaresa dels magnats i també com a diputat per Jászabony, districte que representà durant prop de cinquanta anys.

Quan prengué la direcció del partit conservador, volgué harmonitzar el seu programa amb les aspiracions de justícia social. El seu tracte amb Montalembert i les seves observacions sobre la política anglesa l'havien dut a un matis polític que no trobava eco en els seus compatriotes.

La guerra i el daltabaix subsegüent permetrien una nova orientació. El notable del cas és que en aquesta data Apponyi tenia ja setanta anys i encara trobà prou ductilitat d'esperit per adaptar-se a una situació i a unes idees noves del tot. Adversari dels Habsburg quan regnaven, fou legitimista un cop destronats. És que per ell la corona de Sant Esteve no representava solament la monarquia, sinó la integritat territorial. Per això es donava el cas que el comte Apponyi, membre de l'oposició a l'interior, en tant que legitimista, fos el representant constant d'Hongria a la Societat de les Nacions.

* * *

S'ha dit d'Apponyi que tenia més admiradors que amics, perquè en la seva vida privada era un home rígid, una mica distant, encara que en política fos un xic oportunista en les seves conviccions.

El seu tarannà escèptic hi ajudava: Quan li parlaven de la intangibilitat dels tractats, retreia haver vist néixer i morir tres imperis en el transcurs de la seva llarga existència: el francès, l'alemany i l'austrò-hongarès. Després d'això, com no ésser una mica escèptic tocant a la perennitat de les institucions?

Aquest magiar cent per cent, ha mort a Ginebra, la Ginebra des d'on el seu nom s'havia escampat per Europa com un dels defensors dels drets de les minories nacionals.

Ajut a l'Estat

—I tu creus que podràs ajudar el govern?
—Mira, penjant-me, sempre reduiré el nombre dels sense feina...

(Simplicissimus, Munic)

Melodrames

Fa tres anys, el general Kutieff, cap dels emigrats monàrquics russos a París, desaparegué com si se l'hagués empassat la terra. Diu que dos homes i una dona rossa el van fer enfilar a un auto que fugí a tota marxa. L'afar no ha deixat entreveure el seu misteri. Les recerques policiaques no dugueren cap resultat.

Tot el que es va arribar a saber era que, segons tota versemblança, el general Kutieff havia estat raptat per l'organització policíaca secreta Ogpu, i que entre els agents d'aquesta hi havia una dona rossa que tres dies abans del rapte s'havia presentat a casa del general. Més tard, la dona rossa fou identificada, es deia Maria Elianoff i era la muller d'un agent soviètic, Barmin. Detinguts tots dos, i alliberats per manca de proves, es traslladaren a Brussel·les. Aquí, Barmin s'encarà a revelar el paper exercit per ell en l'afar Kutieff. Dues setmanes després, Maria Elianoff era internada en un sanatori. Què passà després? La mesura fou considerada insuficient? Perquè el Neuer Wiener Journal donà la notícia que Maria Elianoff ha desaparegut del sanatori sense deixar rastre, exclamant com Kutieff tres anys enrera.

Els soviets, que volen rejeuvenir el món, tornarien als temps de Lucrècia Borgia tal com els imaginava Victor Hugo?

Megalomania

El gran neuròleg Babinski arriba al cel. Sant Pere li pregunta com es diu, i en sentir-ho exclama tot content:

—Oh, doctor, que a punt que veniu.
—Què passa? Teniu algun sant malalt?
—Amb tota confiança, i rejunt-me del secret professional: el mateix Pare Etern.
—I doncs, què té?
—Deliri de grandeses. Es pensa que és François Coty.

Pacifisme en pràctica

Després dels «objectants conscienciosos», una anglesa ha descobert una altra forma de pacifisme.

Aquesta senyora, Esther Kitching, ha agafat la seva fulla de contribucions i ha calculat que la part d'impostos que corresponien als armaments pujava a 11 xilings i 3 penics. I ha pagat la seva contribució, descomptant aquesta quantitat.

Ha anunciat, de passada, que es deixa embargar, empresonar, el que calgui; però no pagarà. Troba il·lògic predicar la pau i donar diners per la guerra. I realment ho és.

FIGURES QUE DESAPAREIXEN

La duquessa d'Uzès

En el seu castell de Dampierre, ha mort gairebé sobtadament, a la respectable edat de vuitanta sis anys, aquella que generalment era considerada com «la més gran dama de França»: Anne de Rochechouart, dels ducs de Mortemart, nascuda sota Lluís Felip i casada, en temps de Napoleó III, amb el dotzè duc de Crussol d'Uzès.

La mort d'aquesta senyora ha estat sentida en totes les esferes del poble francès, cosa que no succeeix gaire sovint per la mort d'algu del faubourg Saint-Germain,

(Léon Daudet era llavors un bon republicà!), o repetir, amb les necessàries modificacions, les grans gestes napoleòniques? Amb tot, però, pot pensar-se que Boulanger era un pobre home de bona fe, animat per un desig exagerat d'ésser útil al seu país, però que podia ésser comparat a un metge que per fer-se grat a un amic vol guarir-lo per força, malgrat estar en òptimes condicions de salut...

Doncs bé, el finançament de l'aventura del general Boulanger fou sostingut quasi uni-

La duquessa d'Uzès al bosc de Rambouillet

com s'anomena a París aquell grup, ara restringit, de persones pertanyents a la decadent aristocràcia del blasó.

En veritat, Anne Rochechouart Crussol d'Uzès no pot dir-se que pertanyés a la casta dels senyors de Saint-Germain, tant perquè el seu palau hereditari es troba situat a la riba oposada del Sena, prop del parc Monceau, com perquè la seva ànima ha sabut elevar-se sempre a un nivell superior al dels irreconciliables amb l'estat de coses polític que ha seguit la definitiva caiguda de la monarquia.

Encara l'any passat, que l'edat de la difunta duquessa no era pas joveçana, conduí una caravana de l'Automòbil Club Femení, presidit per ella —cosa natural, si es té en compte que fou la primera dona al món que obtingué el permís de conduir, en 1898—, fins a Roma, sense donar mai cap símptoma de cansanci.

El record de la figura de la vella duquessa anirà sempre acompanyat per la seva passió per l'equitació i la caceria. Tothom la recorda a cavall, amb el tricorni galonejat al cap, com els mestres d'equitació a l'alta escola. Edmond Rostand ens parla, en un dels seus llibres, de la gran dama incomparable amazona.

Es podria, altrament, dir de la bona duquessa que ha mort a cavall, «al galop de caceria», perquè només vuit dies abans encara cavalcava i caçava.

Aquesta passió no tenia res a veure amb les exigències de la moda, ni era deguda a raons d'orgull o de vanitat, perquè no hi ha hagut mai al món dona més sincerament modesta que Anne Rochechouart duquessa d'Uzès, i en tots els moments de la seva vida, sense excloure'n quan amb indiscutible intel·ligència, si amb poca constància, s'ocupà d'art, de lletres i de política. La seva nota característica era la senzillesa, no ostentada, sinó espontània.

Quatre o cinc estàtues esculpides per ella, entre altres dos monuments a Joana d'Arc; dues novel·les, un llibre de poesies, algunes obres teatrals i uns estudis històrics són la seva herència artística i literària, de la qual una cosa resta ben afirmada, és a dir, que fou una precursora del feminisme, però sentit d'una manera elevada i no com a simple competència contra l'altre sexe.

* * *

En la política, Anne Rochechouart d'Uzès ha exercit un paper d'una gran importància, en un moment de la vida francesa que no es sabia explicar bé sinó com un període de general, encara que fugaç, inconsciència.

Com hauria pogut diferent la famosa aventura boulangista? Encara és viu en molts contemporanis el record del clamor que suscità a Europa l'aventura del famós general. És cosa ferma que el general Boulanger volia provocar un canvi en el règim aleshores existent a França, i que és el mateix d'avui. Però no és possible encara —i no ho serà mai— establir precisament l'objectiu al qual tendia Boulanger: restauració dels Orléans

cament per la duquessa d'Uzès. I foren molts els milions que l'aventura s'empassà! Els magnífics Gobelins del castell de Bonnelles foren sacrificats, després d'haver estat despeses enormes sumes per la folia aventura del general. Igualment, la duquessa sostenia, amb una prodigalitat esveradora, innombrables obres de caritat. La duquessa —cosa notable per la seva raresa— no tenia cap vanitat femenina. A aquest propòsit Maurice de Walleffe conta la següent anècdota:

El caricaturista Rouveyre s'excusava prop d'ella d'haver-li fet una caricatura una mica cruel, tement d'haver-li pogut ferir la sensibilitat.

—Perdoneu, senyor—respongué la duquessa— si no tinc present a la memòria el dibuix de què em parleu. Però jo no suposo que hagi volgut ésser poc cortès amb mi. No sóc ni jove ni bonica, i per conseqüència de mi no es pot fer res de graciós. Seria massa pretensiosa de dolre-me'n.

* * *

El que escriu aquestes ratlles, en la primavera d'alguns anys enrera, tingué avinentesa de conèixer la insigne desapareguda. Dé pas per París, havia anat a visitar la nova —la intel·lectualíssima duquessa d'Uzès— des d'aleshores única a portar aquest nom. Va trobar una dona que coneixia i estimava les joies i les amargors del periodisme, que tenia de la vida política una concepció tota moderna, que tot i córrer per les seves venes, pel cantó patern i pel matern, molta d'aquella sang anomenada blava, era una convençuda democràtica i una republicana sincera, podent per tant servir d'exemple a molts de barons o comtes que no conceben altra organització social que la que té al primer pla un qualsevulla deficient o delinqüent amb la testa coronada i poder-se anomenar rei. És doncs en qui escriu encara viu el record de la senyora morta, i el que especialment pogué remarcar en la breu conversa, fou una elevació d'ànim que es palesava en les seves paraules, totes inspirades en sentiments altament humanitaris, com ho demostra, d'altra banda, el fet que fou presidenta de nombroses obres de caritat, sense excloure'n algunes per a les quals moltes altres senyores del seu món sentirien repugnància.

Vetaquí explicat per què molts milers de pobres han volgut acompanyar-ne les despulles fins a la seva darrera estada.

Amb la mort de la duquessa d'Uzès desapareix també la primera —i potser la més insigne— feminista de França.

A. NOVELLIS

Fi de temporada

Articles a fora preu

durant mes de febrer

JAUME I, 11

Telèfon 11655

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensems al client la topografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 %, que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

Tres estrenes

Persistim a creure que en les novel·les policiaques d'Arthur Conan Doyle hi ha abundants materials per a confeccionar brillants *scenarios* de films, i diem que persistim a creure-ho així, per tal com el nou film de William K. Howard, *Una aventura de Sherlock Holmes*, que pretén recolzar damunt d'algunes de les pàgines d'aquella literatura justament famosa, ens ha decebut bastant. Esperàvem més del director, de l'actor — Clive Brook — i de l'assumpt.

En lloc de cenyir-se a una sola aventura, cosa que hauria permès d'aconseguir una concentració temàtica que en aquest cas seria un positiu avantatge, el director ha muntat una acció discontinua, amb elements manlleuats a diverses aventures. A més, hi ha introduït innovacions personals, poc fel·lícies. Una història d'amor, *gangsters* americans, un noi que fa de secretari del detectiu, etc. Calia també deixar-se de digressions, que tant perjudiquen l'acció d'aquell ritme que deu provocar aquella tensió continua, que constitueix l'èxit d'aquests espectacles.

En aquest ordre d'assumptes cal ésser exigent. Pensem-hi. No es tracta aquí sinó d'obtenir un plaer intel·lectual i això per nosaltres és important. Res de conflicte moral, res de psicologia, que és el que amb més o menys fortuna ens ofereixen la majoria dels films, res tampoc de pintoresc. Simplement, un enigma i el plaer de desxifrar-lo pels simples mitjans de la deducció mental. Edgar Poe ha dit sobre això coses excel·lents que aquí no farem sinó repetir sense originalitat ni gràcia. Esperem encara l'equivalent en el cinema d'aquelles pàgines literàries de Poe i de Conan Doyle. La feina més difícil és feta! Es estrany, i també de dolore, que William K. Howard no hagi sabut aprofitar-se'n més.

El nou film de Buster Keaton també ens ha decebut. Tractàvem aquí, a propòsit del seu darrer film, *Carrers de Nova York*, de dir tot el bé que pensàvem d'aquella obra i les raons del nostre entusiasme. Tasca molt més grata que la que ens escau avui per culpa d'aquesta pel·lícula, *L'amant improvisat*. Un instint formidable salva Buster Keaton en tots moments. Altrament, el film repeteix situacions de films anteriors i en conjunt no ens dona aquella impressió que procura inconfusiblement l'estil de Keaton, la seva manera, el seu clima moral, per dir-ho així. Ací i allà us trobem amb situacions excel·lents, però en conjunt el film està mancat d'*entrain* i de convicció. L'èxit en els films de Buster, el mateix que en els de Harold, encara que en un pla inferior, escau tot ell a saber mantenir sense interrupció aquell adorable estat de gràcia que us transporta. Ara bé, en *L'amant improvisat*, les

ruptures d'aquella continuïtat obligada són freqüents, i és per això que, a desgrat d'algunes escenes com les del duel al camp de l'honor, el film resta desarticulat i ineficaz. L'art de Keaton és també un art d'intel·ligència. Si hem parlat d'instint és per dir alguna cosa a propòsit de la situació en què ha de trobar-se, quan la convicció i la inspiració l'abandonen. Un art d'intel·ligència i per tant d'equilibri, equilibri perfecte en *El Compañero* i *El cameraman*, quasi per-

«L'amant improvisat»

fecte en *Els carrers de Nova York* i absent del tot en *L'amant improvisat*.

En *Un chien qui rapporte* no hi ha res. Ni intel·ligència, ni instint. Com és possible que Jean Choux sigui alhora l'autor d'aquest film i de *Jean de la Lune*? Haurem de creure en les possibilitats latents del tema original d'una manera exclusiva?

Per aquell admirable precedent que fou *Jean de la Lune* és per què ens hem obligat a parlar d'*Un chien qui rapporte*. El noranta per cent de l'interès d'aquest film recolza en el fet de passar tot ell — i dura hora i mitja — en un bordell. Trist interès per tractar-se d'un film còmic! És, comercialment parlant, això i res més que això el que pot aguantar aquest film, lent, mal fet, i amb una pretensions d'agudeses del tot puerils. Incoherències que volen ésser mostres d'*esprit* i que no són sinó faltes de tècnica elemental que no perdonariem a un film americà de segon ordre. Rialles artificials i exhibicions del tot gratuïtes. Si la producció europea fos només la producció Paramount de Joinville i films com aquests, ja podrien els americans dormir ben tranquils!

JOSEP PALAU

PANORAMA

Col·laboracions

Malgrat la importància cabdal del director — que els programadors (quin idioma més bàrbar acabarà essent el del cinema!) semblen ignorar, vist que ben poc sovint l'esmenten —, el film és una creació complexa, en la qual intervien una gran varietat de persones, cada una amb el seu paper: a més a més dels actors — des de les estrelles al darrer extra —, tota mena de tècnics: de la fotografia, del so, dels decorats, etc., etc., exerceixen funcions importants, l'aplec de les quals fa una bona pel·lícula.

Potser resulta cansat per a l'espectador la tirallonga de noms que al principi de cada pel·lícula projecten les cases alemanyes. Tot-hom hi és esmentat, i no solament els actors: director, autor del manuscrit, postor en escena, fotògrafs, sonoritzadors, arquitecte, decoradors, etc., etc. Però l'home que vol estar ben informat en cinema, ha de tenir aquests noms en compte. Són col·laboradors, en grau divers, de la reeixida o el fracàs — totals o parcials — de la pel·lícula. Per això el que podríem anomenar historiador documentat del cinema, ha de conèixer aquests intermediaris gràcies als quals els films són com els veu.

Però — és qüestió que alguns han plantejat —, un art que depèn de tants elements i de tants concursos tècnics, és realment un art al mateix títol que la poesia o la música, en les quals l'autor no necessita tantes col·laboracions amb el consegüent risc de deformació que cada una pot aportar?

Aquesta qüestió és llarguíssima de debatre. Per ara, només la deixem insinuada.

«Back Street»

Es el darrer film americà projectat a París, davant del qual alguns entusiastes han exclamat que era l'obra cinematogràfica més formidable feta de deu anys ençà. Potser, ja es comprendrà, això és exagerar una mica, perquè el film conté algun defecte i alguna inversemblança — coses de les quals no hi ha potser cap film que en sigui exempt — però que resten absorbides per l'interès del drama i la reeixida realització.

Entremig de la copiosa producció, és opinió dels crítics solvents que cal assenyalar aquest film, molt superior a la mitjana americana, d'un nivell acceptable, molt ben fet tècnicament, agradable, però, per dir-ho amb una frase vulgar, que «no mata».

Tot i reconeixent el mestratge dels americans en el cinema, hom els ha retret sovint la superficialitat, la rosada banalitat de llurs films. Els americans, quant a contingut humà dels films, restaven per dessota dels bons films europeus. A part *El món camina*, *Alleluia*, *Els carrers de la ciutat* i alguns altres, no arribaven mai a la intensitat d'unes *Noies d'uniforme* o de *L'Opéra de quat'sous*; o a la sàtira, completament europea, dels films de René Clair; o al dramatisme dels bons films rusos.

S'ha remarcat *Back Street* com una obra que fuig d'èsser una «fotografia de la vida» per aspirar a una major complicació psicològica, servida amb sinceritat constant i una gran sobrietat en l'emoió. Algú s'ha preguntat si cal considerar *Back Street* com una troballa isolada, o bé com un símptoma d'una evolució del cinema americà, que ja feia massa temps *piétinait sur place* amb una producció *standard*.

Els infants terribles

Els nostres lectors recordaran l'actor que tan meravellosament encarnà el paper de Cloche en *Jean de la Lune*, Michel Simon, i la seva figura bon xic drolàtica.

Michel Simon, conten, passava el dia a casa de l'actriu Mary Marquet. Uns moments que un nen d'aquesta jugava amb sa mare, Michel Simon preguntà:

— Què voleu fer-ne d'aquest nen quan sigui gran?

— No sé; potser un actor, si li agrada — digué Mary Marquet.

I seguí, dirigint-se al seu fill:

— Que t'agradaria arribar a ser un gran actor, com el senyor Simon?

La criatura reflexionà un instant, tot mirant-se l'actor, i preguntà:

— És que no es pot arribar a gran actor sense ser com el senyor Simon?

Un nou Lon Chaney?

Almenys les propagandes volen presentar així l'actor William Pratt del seu nom, conegut en el món del cinema sota el de Boris Karloff, protagonista de *Frankenstein*. Aquest home, nascut fa quaranta-cinc anys a Londres, que en fa vuit que se'n anà a Amèrica amb la intenció de fer teatre i cinema, fins l'any passat no assolí de fer sonar el seu nom.

La seva especialitat, com la del difunt Lon Chaney, és la de revestir els rostres més diversos gràcies al maquillatge. Hom diu que per a rodar el seu darrer film, *The Mummy*, li calien vuit hores diàries davant el mirall abans de poder-se posar davant la camera.

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681

Sessió a dos quarts de quatre. A les sis, sessió especial, numerada a 2 pessetes l'entrada

REPORTATGES CINEAC

A L'INDIA MISTERIOSA (Documental)

Noticiari Fox Sonor

CATIFA MAGICA FOX

PARIS

UN GENERE EN VOGA

Films amb gent menuda

Nosaltres, els que aconseguírem veure encara amb ulls d'infant els començaments d'aquella cèlebre *Pandilla* de la Metro i havíem estat admiradors de les seves facècies i dels seus enginys, darrerament n'hem sofert la decepció. La gent menuda que adés va fer la nostra felicitat ha aparegut avui horriblement desfigurada. El xicot de la cara pigada — aquell *Chico de las pecas* que ara fa un parell d'anys ens falsificaren en fer-lo venir a Barcelona — ha esdevingut un xico-

co fa possible l'existència d'un *Skippy*, on cristallitza la doble personalitat.

L'adveniment del sonor apropa finalment i definitivament l'infant al gran públic, sinònim de públic gran, en aquest cas. La veu de l'infant, el seu plor i la seva rialla, són elements indispensables per a desvetllar la tendresa. Les escenes quotidianes de l'infant són captades immediatament. (Aquell etern: «...Toca'm, si t'atreveixes...» de Tom Sawyer, o bé l'oració de *Skippy*, després de la

Del film «Soldadets»

tàs trinxeraire i sorrut i el seu tarannà, en repetir-se després d'aquests anys, arriba a fer-se grotesc i abominable. Els seus companys han perdut també, amb el temps, tota llur gràcia. Del *Fatty* antic només en resta el volum i del negret no en resten ni els rinxols de la testa. Amb aquest film, doncs, s'acomiaten de la pantalla els components del primer grup de gent menuda que hi actua d'una manera constant; però, sortosament, amb la tristesa del comiat hi va una mica d'agraïment per la finalitat complida. Aquest primer grup compacte ha estat l'iniciador dels films amb gent menuda i ha obert un camp magnífic a realitzacions posteriors.

Abans, els films amb infants eren al mateix temps films per a infants. Si alguna vegada s'havia intentat realitzar algun film d'aquesta mena, les empreses tenien cura d'anunciar-los preferentment els dijous a la tarda, per tal que el públic adequat respongués. Els films amb gent menuda eren, per això, plens d'inefables truculències. *Peter Pan*, amb *gnoms* i fades, era esguardat per la gent gran amb una certa benevolència. Un film italià molt antic — i molt dolent —, *Las aventuras de Pinocho*, la primera mostra que recordem del film d'infants, fou realitzada també sota aquest signe.

Jackie Coogan humanitzà el film d'infants. Creà una posició molt humana de l'infant com a element cinematogràfic. Jackie Coogan no és el simple motiu patètic destinat a servir la tragèdia dels altres. Amb *Chiquilín* neix en la cinematografia la pròpia tragèdia de l'infant, que es fa més humana encara, en unir-se i en servir de motiu de tendresa a la de Chaplin.

Jackie Coogan, però, actua sol. El seu és un film absolutament allunyat del film per a infants. Apareix a la banda oposada i així serà possible que els dos grups es trobin en el centre. Ve la *Pandilla* de la Metro i roda una infinitat de pel·lícules curtes, fetes en sèrie. Les salva la gent menuda, que aplaudeix frenèticament aquesta primera concessió. A la gent menuda li plau l'enginy molt més que els eternals motius dels llibres de fades. Els xicots de la *Pandilla* fabriquen trens i automòbils, amb fustes i estris vells, sense capficar-s'hi gaire. Són amics dels policies i saben despistar les amenaces familiars. Els de la *Pandilla* creen un tipus de xicot entremaliat i destre, que en topar-se amb la intensa i precoç humanitat d'*El Chi-*

incomprensió familiar...) I així el film amb gent menuda ja no és exclusivament per a gent menuda. La gent gran arriba a comprendre'l i a estimar-lo, més que els altres si és possible, perquè per a ells és ple de suggerències i perquè després de tantes coses grises tothom cerca aquesta mena d'evasions tan clares. Hem parlat de *Skippy* i n'hem parlat com a model d'aquesta producció. En ell, com en el *Tom Sawyer*, resplendeix l'ànima de l'infant amb tot el que té d'inefable, i això vol dir que en ells queda plasmada la flor de l'ànima dels homes. *Skippy*, a més, ens mostra una posició actual de l'infant anglès, idèntica a la de tots els occidentals. Pel mateix que en l'ànima de l'infant es vessa tot allò més pur que hi ha en l'ànima dels homes, en els films més intensos i més transcendents, on s'ha volgut plasmar la inquietud d'una organització o d'un poble, l'infant hi juga un paper principalíssim. L'ànima russa troba una cristallització punyent i colpidora en els xicots d'*El camí de la vida* i en *Noies d'uniforme* el fracàs d'un sistema pedagògic antiquat i contraproduent queda demostrat per mitjà dels sofriments i de les reaccions d'unes noies jovesíssimes. Modernament, en el cinema, la psicologia de l'infant és sotmesa a una anàlisi rigorosa, perquè la gent arribi a adonar-se, a la fi, d'aquest tresor de reaccions misterioses que se'n diu infantesa.

IGNASI AGUSTI

URQUINAONA

Vostè està obligat a veure aquesta vegada la més bella e intel·ligent actriu amb el més original i vigorós temperament del cinema

alma Libre por **NORMA SHEARER**

Lionel **BARRYMORE** (Clark) **GABLE**

DIRECTOR **Clarence BROWN**

PRODUCCIÓ:

Metro Goldwyn Mayer

COLISEUM

AVUI ESTRENA

GARY **COOPER** CLAUDETTE **COLBERT**

UNA MUJER A BORDO

Primera i única aparició aquest any del famós heroi de «Marroc» i «Carrers de la ciutat»

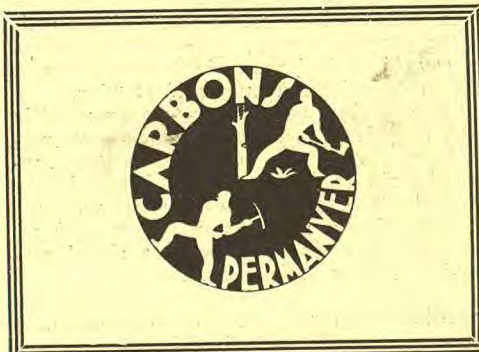
ES UN FILM PARAMOUNT

MOLT AVIAT

EL MARIDO DE MI NOVIA

por **fernand Gravey** **marie glory**

Un vodevil alegre i estimulante

HOTEL RITZ

CARNIVAL 1933

Diumenge 26 de febrer, a les 10 nit

Ball de la Fantasia Cinematogràfica

Cors carnavalescos en el Hall

«GRAN REDOUTE»

Saló - Estudi Cinematogràfic

Saló Vienès

Saló Americà

Saló Cubà

Saló Gaucho

Saló Montmartrois

Amb les seves orquestres típiques i adequades atraccions en cada Saló.

Reserven les invitacions al Ritz.

EL TEATRE

Els ballets de la Nijinska

La dansa clàssica també té els seus fanàtics. El *balletoman* és un ésser d'una rigidesa de principis que res ni ningú no és capaç de tòrcer. Dogmàtic i conservador, el balletoman ha declarat intangibles les lleis seculars de la dansa clàssica. I si un innovador s'atreveix a fer una lleugera modificació en un simple pas, el purista tradicional, posant el crit al cel, us parlarà d'heretgia. Així no té res d'estrany que l'entrada de cavall sicilià que Fokin féu en 1909 a París amb les *Dances Polovtsianes* del *Prince Igor* fos considerada pels fanàtics com una veritable profanació. Fokin, en efecte, imposat per Diaghilew i arrossegat pel desig d'expressió psicològica, després de Noverre, Dauberval i Vigano deformava la dansa clàssica fins a convertir-la en veritable pantomima en música. I això els fanàtics no li ho perdonaven. I començà l'ofensiva vigorosa contra els Ballets Russos que havia de durar fins a la mort del pobre Sergi. Levinson, balletoman *enragé*, portava amb violència la veu cantant. Segons ell, Diaghilew havia convertit la dansa en art aplicat, l'havia supeditada a la dictadura de la psicologia, de l'exotisme, de la pintura, de la pantomima... I, fent un ús abundant dels grans mots, parlava de traïció, d'atemptat sense precedents a Rússia, fins i tot de *crim de lesa-terpsicore*. No compartim aquests dogmatismes irrespirables. L'artista que posseeix a fons un ofici pot permetre's totes les llibertats. Ho hem dit parlant de pintura. Ho repetim avui parlant de dansa. I els ballarins russos, coneixedors profunds de la tècnica, poden usar i abusar de totes les llicències.

Bronislava Nijinska pertany a la línia de Fokin. Com ell, vol crear el caràcter. I com ell, fou durament combatuda. El citat Levinson deia de la coreografia de Nijinska per a *Noces* que els ballarins hi eren mecanitzats i humiliats per l'esperit geomètric de la mestressa de ballet. Germana del prodigi Nijinski, dansarina eminent, la Nijinska fou de 1922 a 1927 l'única autora de la coreografia dels ballets de Diaghilew. *Renard*, *Noces*, *Les biches*, *Les fâcheux*, *Le train bleu*, *Roméo et Juliette*, entre altres, foren muntats per ella. Lífat, tots els joves, foren afaigats per les seves mans. Bronislava Nijinska, la darrera actuació de la qual a Barcelona fou en 1924, s'ha presentat ara al Teatre Nou dirigint una tropa homogènia. S'ha dit que aquesta companyia era la successora de Diaghilew. Això no és exacte. Els veritables successors morals i materials de Diaghilew són els Ballets dits de Monte-Carlo, dels quals parlarem llargament aquí i que potser veurem la pròxima primavera al Liceu. La companyia de Nijinska, en la

qual només hi ha un ballari que havia pertanyut a la companyia de Diaghilew, és integrada per elements, menys dos alemanys i un nordamericà, russos, entre els quals hi ha una dansarina que havia actuat al nostre Liceu en 1929 sota les ordres de Wassiliev.

La Nijinska dansarina no s'ha prodigat gaire a Barcelona. Només ha actuat en *Variacions*, *Les biches*, *Divertissement*, *Els comedians gelosos*, *Dances Polovtsianes* i *Boléro*. Amb tot, hem pogut apreciar la seva

Nijinska i Zvereff en «Petruixka»

formidable tècnica i el seu gran temperament. Alhora ballarina clàssica i de caràcter, es remarca la seva gran *elevació* i ens ha sorprès amb veritables performances. En *Les biches*, per exemple, executada amb precisió matemàtica uns *entrechats-cinq* de costat gens corrents en la dona. En *Els comedians gelosos* dona una gran brillantor al paper del criat Pedrolino, l'os de l'obra, rol difícilíssim que, ballat per una altra, hauria passat completament desapercebut.

El que hem pogut apreciar plenament és el seu gran talent de mestressa de ballet. Els seus coneixements profunds de la plàstica i de la composició. La coreografia de tots els ballets presentats a Barcelona és seva. Nijinska, com un veritable escultor, sap animar l'espai amb els volums dels cossos dels seus artistes, que ordena i conjunta amb un sentit agut de la composició. Modèlica, en aquest sentit, la composició d'*Estudi* amb música de Bach. Bloc compacte de cossos en una posició inicial que es despleguen lentament i repleguen fins a tornar a la posició primera amb una continuïtat perfecta, suau, sense sotacs. Veritable festa per als ulls i per a l'esperit. Quant a la coreografia pròpiament dita, Nijinska no ultrapassa els límits de la més pura ortodòxia quan ha de muntar un ballet d'esperit netament clàssic. En aquest sentit, no havíem vist mai un *pas a dos* tan perfecte com el de *La Princesa cigne*. En altres ballets, empra les deformacions que tant li han combatut els puritans. Al revés de Massin, que donava una importància capital als braços, ella la dona als peus, les cinc posicions clàssiques dels quals respecta. Per contra, deforma amb fins expressius les posicions dels braços. En aquest aspecte, són molt significatives les deformacions dels braços, sobretot en les *arabesques*, de *Les biches*. I aquest afany que no hi hagi cap gest que no sigui psicològicament explicable culmina en el segon quadre de *La Princesa cigne*, de tendència bufa, i ateny el paroxisme en les *Dances Polovtsianes*, expressió pura de la dansa de caràcter, que és una veritable pantomima expressionista. Nijinska demostra també una comprensió total de l'esperit i de l'arquitectura de la música dels seus ballets.

Diaghilew atorgava una atenció preferent als homes de la seva companyia. Nijinska, per contra, dona més importància a les dones. Els seus homes no són res d'extraordinari. Massa sovint insegurs, l'harmonia suprema del conjunt dissimula la seva manca de precisió. Volem senyalar, però, Serge Renoff i com ballari de caràcter Andriasoff. Entre les dones, es destaquen Titxonova, Nicolaeva i sobretot Irina Blotska que, sense ballar cap primer paper, es fa remarcar així que s'aixeca el teló. La presentació, simple, però més aviat pobre si la comparem amb la dels ballets de Diaghilew. I l'orquestra, vacil·lant i gens preparada malgrat els esforços del seu director Tibor Harsany.

SEBASTIÀ GASCH

Vegeu la pàgina 8, on es publiquen unes notes que no han cabut en aquesta pàgina.

Wagner i el drama líric

El dia 13 de febrer de 1883 moria a Venècia, en la seva gloriosa ancianitat de semi-déu, Ricard Wagner. Havia nat, feia a la vora setanta anys, a Leipsic, enmig del rosari inacabable de les guerres napoleòniques. Aquesta naixença a Alemanya i la seva mort a Itàlia poden esdevenir uns símbols de la pugna constant del seu germanisme essencial amb la universalitat del seu geni, que topava amb les mesquineses de la seva pàtria, sotmesa a una constel·lació infinita de reis i prínceps, i encotillada en el baluard de les tradicions més venerables. Totes les imprecacions que en els llargs anys d'exili proferí el gran revolucionari de l'art foren, però, oblidades, quan Bismarck i Guillem I forjaren, damunt de les desfetes de Metz i Sedan, la unitat de l'Imperi alemany. La realització dels seus ideals de grandesa germànica venia quan la seva glòria universal començava a arribar al punt culminant, i quan Wagner, feliç espòs de Cosima Liszt, acabava d'ésser pare. Tots els anys de misèria a París, les xiulades imposants del *Tannhäuser*, eren venjades amb escreix. Ja només calia bastir el temple del wagnerisme, el teatre ideal de Bayreuth, i, ultrapassant les genials harmonies de *Tristany* i els *Mestres*, crear l'enorme edificació del *Parísis*.

Guy de Pourtalès, un dels biògrafs més recents de Wagner, fa remarcar en el pròleg de la seva *Histoire d'un artiste* que la bibliografia sobre Wagner només és igualada o ultrapassada per la de Napoleó o la de Shakespeare. Compte si en un catàleg de títols que deu anar de vint a trenta mil obres hom podrà trobar arguments a favor o en contra de totes les teories suscitades al voltant de la vida, de l'obra, dels amors i de les opinions de l'autor de *Lohengrin*. Això sense comptar que al volt de la seva figura, i estretament lligada amb ella, trobem tot un estol d'éssers extraordinaris: Nietzsche, que havia d'ésser un dels primers apòstols de la religió wagneriana, per acabar renegant el seu mestre i atacant-lo furiosament; Franz Liszt, un dels homes que han viscut amb més intensitat i que han usat amb més profusió d'unes dots genials; el rei de Baviera Lluís II, una figura medieval, explotada després per psicoanalistes i immortalitzada tant per la seva protecció a ultrança del gran músic, com per la seva mort novellesca; Cosima Liszt i el seu primer marit Hans de Bülow, parella extraordinària, seguidors de l'única via possible quan hom vol ésser digne del pas d'un geni, el sacrifici absolut, que en l'home assolí el pur heroisme...

Avui dia hom somriu una mica en pensar en els homes vehements i apassionats que convertiren el wagnerisme en una religió, amb apòstols i tot. Les teories revolucionàries de Wagner sobre l'art de l'esdevenidor o sobre el drama líric han perdut una bona part de la força i no són ja recordats sinó amb la veneració que desvetlla tot record d'un home genial. La seva glòria com a músic, en canvi, s'ha fet més universal i indiscutible: hom només podria posar-lo al costat de Bach, Mozart i Beethoven. Si algun fragment de la *Tetralogia*, perduda la suggestió que la tesi filosòfica del poema comunicava a tota la vasta construcció, ens fatiga o ens fa somriure per les puerilitats escèniques que comporta, i que de vegades perjudiquen la pura audició de la música — i ara recordo les fumeroles que feien al Liceu, en l'escena final de *La Posta*, o la comicitat del drac, en *Sigfrid* —, en canvi *Tristany* i *Isolda* o *Els Mestres Cantaires* guanyen sempre en grandiositat i són cada vegada més una festa per a l'esperit.

La glòria de Wagner perdurarà, no cal dubtar-ne. Ara bé — i no sóc jo sol qui exposa el dubte —, perdurarà gràcies a la forma de *drama musical* o a despit d'aquesta forma? Les orquestres simfòniques s'han apoderat dels fragments més genials de Wagner, i a desgrat de l'evident unitat que l'autor volgué donar a les seves obres, no per això, allunyades de les taules, aquelles pàgines perden el seu interès i la seva força, i ben sovint l'audició en concert ajuda a comprendre i estimar melodies i matissos que en la representació es perden o passen desapercebut per a l'espectador distret amb el joc escènic, sempre convencional, de l'òpera. La Fontaine deia: «Si els ulls estan distrets, l'oida no entén res.» I un crític francès, en un recent article del *Mercure de France*, deia, tot parlant de les *machines* del teatre wagnerià, com el molestaven quan, imposant-se a la seva atenció, li privaven de lliurar-se als accents de la simfonia. «Hom proposa als auditors un sublim llenguatge musical i ensem dona a l'espectador joguines per a infants grans.» Acabava afirmant que de l'òpera, fora de la representació d'unes quantes obres mestres, d'ací vint anys no se n'ocuparia ningú.

Aquesta teoria al capdavant és la mateixa que professa el meu admirat amic Miquel Llor, segons pot despendre's de l'article que va publicar damunt aquestes pàgines, refusant alguns conceptes imprudents que jo havia gosat emetre. I això em permet avui de declarar que, ben mirat, salvant les meves insuficiències d'expressió, estem d'acord, en aquesta qüestió de l'òpera, en moltes coses començant per les admiracions: Glück, Mozart, Weber, Bizet, Wagner, Mussorgsky, són per a mi noms immortals, i els meus averanyos funestos sobre la sort de l'òpera no era pas amb cap mena de complaença que els formulava, sinó amb l'objectivitat d'una constatació gairebé mundial, i observada per diverses veus autoritzades. L'òpera, després de Wagner, no s'ha superat ni renovat, i cada dia és més abandonada pels grans músics. L'estancament d'un gènere és un símptoma greu de decadència, i no cal pas esforçar-se gaire per fer veure l'atur que, de Strauss ençà, ha experimentat el drama musical, un gènere que, malgrat les teories de Wagner i la seva obra enorme i immortal, té el gran pecat de l'hibridisme, que fa que els espectadors vagin a sentir cantar, o a veure drama, o a gaudir amb la música, i gairebé mai a extasiar-se en aquella síntesi ideal somiada per Wagner, aquella fusió perfecta de drama, cant, música i decorats en una unitat absoluta.

RAFAEL TASIS i MARCA

Una nova sala : "Studium"

L'antic local que era el taller del pintor Lluís Masriera, ha sofert un canvi tan gran que no ha quedat res del que era anteriorment. Lluís Masriera es féu el propòsit de dotar Barcelona d'una sala d'espectacles íntima sense ésser encogida, confortable i acollidora, dotada de tot el que ha d'ésser exigible en una sala d'espectacles moderna. Per portar a terme aquesta idea, calia un optimisme ben poc corrent.

Calia, també, sacrificar el taller on l'artista havia treballat fins ara, esbarjós i apte

Masriera sempre ha estat un enemic acèrrim de la bateria. La llum que projecta la bateria deforma monstruosament l'expressió, dona ombres anormals als visatges i projecta la de les figures damunt la decoració del fons. A la supressió, doncs, de la bateria és on Masriera ha encaminat la seva recerca, i l'ha eliminada completament. Els actors, en el seu escenari, són il·luminats per llum indirecta, la qual és pot intensificar tant com calgui.

La sala té justa la cabuda desitjable per

El «Studium» de Lluís Masriera

per a tot, i, amb ell, l'antic escenari on la Companyia Belluguet féu tota la seva primera campanya. Això obligava a la construcció d'un nou taller, a l'habilitació d'un nou escenari privat per a l'actuació habitual de la companyia. Calia esbotzar parets, aixecar-ne de noves, trasbalsar, en fi, tota la disposició anterior de l'edifici.

Però Masriera s'havia proposat realitzar aquella idea que era la seva il·lusió i no hi va plànyer res. Ell i el seu fill Joan, arquitecte, es posaren a estudiar, planejar i projectar. Hom lluitava, per un costat, amb les ordenances municipals, per l'altre amb les dificultats inherents a la incapacitat d'exemplament dels terrenys. Al cap de poc temps, la idea començava a pendre forma. Hom aixecava una nova planta damunt la que ja hi havia al costat de l'edifici central; allà es traslladava el taller i l'escenari dels Belluguts, mentre s'empenien les obres per a la construcció de la nova sala.

Aquesta sala està llesta ja i falta ben poc per a ésser inaugurada. És una de les coses més delicades i distingides de Barcelona, i única en el seu gènere.

L'escenari, seguint les orientacions de què ens ha parlat diverses vegades el seu constructor i d'acord amb la maqueta que Masriera va presentar a l'Exposició d'Arts Decoratives de París en 1925, on fou premiada, i a l'International Theater Exposition de Nova York en 1926, és molt més ample que alt; té una bona fondària i consta de doble cortina, cosa que permet l'empetitiment automàtic del quadro segons el que exigeixi la representació, i la seva amplada permet la tripartició de l'escena a les mides que convinguin.

un local destinat al que és destinat aquest. No hi caben més que unes quatre centes cinquanta persones ben instal·lades. El seu decorat és simplicitat i de molt bon gust; ran de sostre, damunt la boca de l'escenari i al fons de l'amfiteatre hi ha uns graciosos frisos, obra de Lluís Masriera.

Hi ha un vestíbul prou espaiós i, com la sala, decorat atinadament. A més, el teatre consta d'un *foyer* de bona capacitat, que hom pot dedicar a exposicions. Els vestuaris són còmodes i no tenen a veure res absolutament amb els sòrdids camerinos a què estem acostumats.

Aquesta sala d'espectacles construïda per Lluís Masriera porta el nom de *Studium*. Totes les seves localitats són confortables, les seves condicions acústiques i visuals són excel·lents. El seu ambient és d'una amable intimitat de bon to, ben lluny, certament, de les nianegues de camisa i de l'ambient casolà i desordenat que sembla que hagi d'ésser el segell de la intimitat en molts altres locals que hem tingut de veure.

Ara Barcelona, amb aquest *Studium*, ja té la sala que durant tant de temps hi hem trobat a faltar per a aquella mena de manifestacions culturals, espirituals o intel·lectuals que abraçen tantes menes d'activitats diferents, la millor qualitat de les quals s'esbrava en un local massa gran o davant d'un públic excessivament nombros, i que fins ara no havien pogut disposar d'un marc adequat a llurs manifestacions.

Lluís Masriera ha treballat per fer una cosa digna de Barcelona, i ho ha aconseguit. Ara el que cal és que Barcelona sàpiga aprofitar-se'n.

JOAN CORTES

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER, CALLÍS, 3, 5 I 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA
EN LLIBRES RATLLATS, DE
LUXE I EN TOTA CLASSE D'EN-
QUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA
I ECONOMIA EN ELS ENCAR-
REGES. - EN CAS DE URGÈNCIA
DEMANEU-LOS DEL TELÈFON
14856

ABRICS CONFECCIONATS
COM ELS DE MIDA
F. Vehils Vidal
7, Plaça Universitat, 7
Tall immillorable
Confecció superior
Classes extremes
DES DE 75 Ptes. - 90 Ptes
125 Ptes. i 150 Ptes
PLOMES 16 Ptes. - 20 Ptes.
25 Ptes. i 30 Ptes.

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

Un present?
Cap de tan
oportú com
el d'un ob-
jecte de cris-
tall i argent
combinats
per un veri-
table artífex.

JOIER

J. ROCA

Rambla del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

LESLLETRES

Llibres francesos

"Ames et visages du XXe siècle"

Vetaquí un llibre que serà un esdeveniment. Mentre que, per molts literats, massa, la crítica només és un mitjà de fer-se tómer, i, també, d'adular, un crític publica una sèrie de judicis desproveïts àdhuc de l'embrió de la camaraderia!

França, que tingué reputació d'ésser independent, la França protestatària dels trobadors, dels Marot, dels Saint-Simon, dels Voltaire — quan la iconoclastia no l'encegava —,

A. Rousseaux, per César Abin

la dels Rivarol i dels Paul-Louis Courier, la d'un Lemaître que en el seu temps desinfilà el gran novel·lista de moda; el sentit crític francès que no tem gens de denunciar fins els propis errors d'una celebritat; el mètode racional, però tanmateix sensible... tot això reviu en aquest llibre, que no és de crítiques, sinó de crítica del nostre segle.

André Rousseaux, amb la segura lentitud del lector que fa la seva mel de totes les flors de debò, sense amoïnar-se de les capelletes i dels interessos materials que s'hi relliguen, donava cada setmana, d'uns quants anys ençà, *Un quart d'heure avec*, que amagaven una profunditat d'examen i un comportament de pensament sota la modesta mida d'una conversa mínim.

Triava els seus interlocutors en l'actualitat espiritual, i no pas la publicitària, de la literatura. A poc a poc, els grans centres intel·lectuals europeus han desitjat sentir aquest lector apassionat, el treball del qual podia resumir-se dient que era d'esperit equitable. A Amsterdam, a Londres, a Alemanya, a certes universitats dels Estats Units, foren apreciats els seus judicis mancats de complaença, però tan intensament moderns. Car, al capdavant, és una mala política literària la de voler recomanar als lectors uns escriptors que els avorran a força d'excentricitats o els cansaran a força de pretensions.

Per això s'esperava d'André Rousseaux una coordinació de les seves opinions. *Ames et visages du XXe siècle* (Grasset, ed.) correspon al famós llibre en què Mistral precisà, entre dos poemes, la seva doctrina. Una petita esnob, sabedora d'ésser-ho, em preguntava, com si es tractés d'un match: «Quins són els seus favorits?» Responc amb la classificació mateixa sota la qual Rousseaux fa passar per la seva premsa i el seu sedàs, la verema podrida, verda o a saó, de les vinyes literàries de la meua generació. És pot dir millor de Dorgelés: «la il·lusió heroica». Paul Valéry és durament tractat sota la rúbrica de «la intel·ligència desolada». Jean Cocteau representaria «la intel·ligència perversa». La més gran crueltat del crític és la que li fa classificar en la secció de «temptatives» l'obra sencera d'escriptors que llurs turiferaris creuen arribats al mestratge: Henri Pourrat, Jean Giono, André Samson. Paul Morand és força severament tractat sota el signe de «ronista planetari».

No ens equivoquem. Aquests curts articles meus no poden ésser sinó indicatius. Em cal precisar que les definicions de Rousseaux resideixen en els estudis cenyidíssims en què tanca la decoració de les preteses novetats d'estil, l'autòpsia de filosofies, algunes de les quals necessitaven la vivisecció, i l'anàlisi de certs perfums.

La doctrina d'André Rousseaux, desenvolupada amb la seva veu captivadora, faria saltar el polvorí d'una conferència. Llegida, no pot ésser confosa amb un pamflet. Vetaquí, gràcies a la traça i a l'honradesa de les seves mans, el bell avió llampant del modernisme francès retornat a terra i amb les peces desmuntades. Gràcies al crític, em separen les que han aportat un encís útil de les gastades, però renovables.

ADOLPHE DE FALGAIROLLE

XENIUS · HEIDEGGER · ORTEGA

Originalitat i filosofia

Avui no podem citar l'autor de cada assoliment cultural, que esmentem en fer nostres d'autor, i que certament adquirim i assimilem; tampoc no podem, però, intentar de fer creure que és una aportació original nostra, baldament arribem a pensar de bona fe que hauríem pogut, nosaltres, aportar, ésser-ne descobridors, inventors, intuïdors, autors. Possem, per exemple, un considerable bagatge filosòfic, que aprenem, o intuïm, i ensenyem, que és menys conegut que les beceroles, però que no pas per això podem pretendre de fer creure que en som creadors. Si els deixéssim o els lectors provisoriament, mentre no descobriem altra cosa, s'ho creuen, el professor ja té massa sort. Més li valdria que no fos així. Tots els excessos són dolents. I un bon filòsof sap que àdhuc quan ell no ha llegit mai una raó, una teoria, sobretot si aquesta és molt natural, i per això mateix molt bona, sempre hi haurà qui l'haurà exposada, i encara, probablement, que aquest qui ha estat i és ben múltiple. Tot el que podem fer és expressar amb empremta personal, amb més o menys qualitat o quantitat, manta raó, manta teoria, manta hipòtesi especulativa.

Doncs en el llibre de José Ortega y Gasset, suara publicat, *Goethe des de dentro*, llegim el concepte següent:

«Yo soy una cierta individualísima presión sobre el mundo: el mundo es la resistencia no menos determinada e individual a aquella presión».

«El hombre — esto es, su alma, sus dotes, su carácter, su cuerpo — es la suma de aparatos con que se vive, y equivale, por tanto, a un actor encargado de representar aquel personaje que es su auténtico yo».

«Todos sentimos nuestra vida real como una esencial deformación, mayor o menor, de nuestra vida posible».

«Lo más interesante no es la lucha del hombre con el mundo, con su destino exterior, sino la lucha del hombre con su vocación. ¿Cómo se comporta frente a su inextinguible vocación? ¿Se adscribe radicalmente a ella o, por el contrario, es un desertor de ella y llena su existencia con substitutos de lo que hubiera sido su auténtica vida? Tal vez lo más trágico en la condición humana, es que puede el hombre intentar suplantar a sí mismo, es decir, falsificar su vida».

Parlant concretament de Goethe, afegix Ortega y Gasset: «Es el el hombre en quien por vez primera alborea la conciencia de que la vida humana es la lucha del hombre con su íntimo e individual destino, es decir, que la vida humana está constituida por el problema de sí misma, que su sustancia consiste no en algo que ya es — como la sustancia del filósofo griego, y más sutilmente, pero al cabo igualmente, la del filósofo idealista mo-

derno —, sino en algo que tiene que hacerse a sí mismo, que no es, pues, cosa, sino absoluta y problemática tarea».

Tot això ens recorda el Xenius de més de vint anys ençà, l'autor de *La Filosofia de l'home que treballa i que juga*. Però això no vol dir res, per les raons amb què fem la introducció d'aquesta nota. El que vol dir molt,

Ortega y Gasset

el que vol dir massa, és l'afegit que posa Ortega y Gasset al seu emprament d'aquesta teoria:

«En el admirable libro de Heidegger, titulado *Ser y Tiempo* y publicado en 1927, se llega a una definición de la vida próxima a ésta. No podría ya decir cuál es la proximidad entre la filosofía de Heidegger y la que ha inspirado siempre mis escritos, entre otras cosas, porque la obra de Heidegger no está aún concluida, ni, por otra parte, mis pensamientos adecuadamente desarrollados en forma impresa; pero necesito declarar que tengo con este autor una deuda muy escasa. Apenas hay uno o dos conceptos importantes de Heidegger que no preexistan, a veces con anterioridad de trece años, en mis libros».

Fa més de vint anys, el jovent català que llegia català — el glossari de Xenius a *La Veu de Catalunya* —, llegia una filosofia que li sembla repetida ara pel filòsof màxim de Madrid. Si aquest filòsof del meridià castellà no es planyés de veure en el llibre *admira*ble d'un pensador alemany, conceptes dels quals reclama l'originalitat o la paternitat, no retreuriem d'haver-los vists expressats en català més de vint anys ençà. I si el pensador castellà califica d'*admira*ble un llibre alemany que ell diu que li afana les teories, què no pensarà de l'obra pròpia, que la jutja original?

DELÍ DALMAU

La commemoració de Pantagruel

Un jove doctor *ès-lettres*, professor d'humanitats a la Sorbona, que un dia o altre serà segurament candidat a la cartera d'Instrucció Pública a despit de posseir un talent i un bon humor poc freqüents, s'ha ofert amablement per acompanyar-nos a visitar l'exposició que a la Biblioteca Nacional fa reviu actualment Rabelais i la seva època. «Observeu — ha començat dient el nostre amic — com en mig del desori que les dificultats del moment han provocat dintre el

a popularitzar i fer comprendre bé el gran humanista.

«Mestre François ha estat gairebé sempre interpretat deficientment. En el volum pòstum d'Anatole France darrerament aparegut i que amb el títol de *Rabelais* reuneix un cicle de conferències donades per l'autor de *Thais* a l'Argentina, es constata que la majoria de contemporanis del doctor chinonès el coneixien solament per tres o quatre historietes descordades, entre les quals cal comptar la del famós «quart d'hora». El mateix Montaigne no en tenia pas una idea gaire més completa; i pot dir-se que, d'aleshores ençà, les coses no han millorat pas gaire pel que fa al públic dels lectors. El nom de «rabelaisià» s'aplica indistintament, i amb justícia, tant als estudiosos especialitzats en investigacions sobre Rabelais, com a la verbola mirabolant, a la rialla grassa dels grans golfes plens de vida, aficionats al bon vi i a les femelles apertoses. París mateix compta amb més d'una societat de simpàtics *gourmets* agrupada sota l'advocació del Silen de Chinon. Si ell ens pogués veure, segurament es sentiria igualment honorat pels uns que pels altres, tot rient-se una mica de cada un d'ells. Però el mal és que el seu aspecte, diguem-ne pintoresc, és el que sempre ha prevalgut per a la majoria, de cara a l'epitafi en què Ronsard li pronostica que un cep li neixerà del ventre. I aquest clixé ha eclipsat sempre les altres facetes.

«Digueu-me, però, si hi ha gaires clàssics dels quals es puguin extreure tants punts de vista diversament interessants per a l'estudi dels homes i les coses. Neo-pagà d'un renaixement en plena empena ascensional, home de ciències i de lletres exuberant de vitalitat i d'optimisme, insaciable en la curiositat, mestre François és el model d'autor proteforme dintre la unitat d'una obra massissa. No fa pas molt temps que els historiadors descobrien que sota les formes al·lègriques de molts dels seus escrits podien poar gairebé tantes dades valuoses com els filòlegs i els literats. Sense això, quants d'ensenyaments imponderables ens ha ofert, tot divertint-nos!

«Ja coneixeu el meu odi per la pedanteria transcendental, però vul creure que no cauré en aquest pecat comunicant-vos una meua observació: Mireu... Quan llegiu, per exemple, el discurs d'un jacobí del 93, no us fa l'efecte que és un personatge literari el que

Les grandes et
ineffimables *Chroniques du grand et*
megeant *Gargantua: L'ontenant sa genealogie*
Legeadeur a force de son corps. Aussi les merueils
leue faitz d'armes qui fist pour le Roy Artus; cō
me d'ecres cy apres, Impprime nouuellement.

La figura de Gargantua en l'edició de Lió, 1532

món artístic en general, el sector de les lletres és, fins ara, el que es demostra més ardit per a plantar cara al temporal. N'han vistes tantes de coses d'ençà que existeixen! No és pas en va que en el principi fou el verb... Més de la meitat dels compradors habituals han desertat les llibreries, però les novetats floreixen pels aparadors com si tal cosa. Els neguits de la crisi endureixen cada vegada més l'ambient, però no prou perquè els grups de selecció deixin d'aplicar-se a organitzar tota mena de manifestacions culturals entusiastes i desinteressades. En l'espai de tres mesos, Moréas, Gide, Verlainne, Flaubert, Max Jacob, han estat l'objecte de diverses exposicions literàries a París. I Estrasburg commemorava no fa gaire amb una exposició semblant el centenari de Gobineau. La mateixa galeria *Mazarine* on ara som, fa ben pocs dies encara estajava el recull biblio-iconogràfic organitzat amb motiu del tricentenari de Spinoza l'emendà mateix d'ésser clausurada la més important exhibició de records de Goethe que el món va poder veure l'any passat. Així i tot, us puc assegurar que d'exposicions tan perfectament reeixides com la que tenim ara al davant se'n veuen raríssimes vegades. El catàleg sol ja representa un esforç exemplar.

«Donem, si us plau, abans que tot, una ullada general al conjunt. L'exemplar reuillat d'aquesta vitrina és el darrer supervivent de l'edició original de *Pantagruel* que en el mes de novembre de 1532 edità l'impressor lionès Claude Nourry. La celebració d'aquesta data és el que ha motivat l'aplec que estem veient. L'autor del llibre el signa amb l'anagrama *Alcofraybas Nasier*, però això no el lluràrà d'ésser perseguit per les seves gosadies. Els teòlegs encara estan atrinxerats a la Sorbona com els doctors de la llei en el temple de Salomó i no perdonen a ningú. Quan, dos anys més tard, apareix la història del pare *Gargantua* els atacs contra el narrador suspecte es multipliquen acarnissadament... Anem un xic més enllà i trobarem la col·lecció quasi sencera de les edicions rabelaisianes, amb vint-i-nou exemplars únics al món... Rabelais era metge a l'hospital de Lió en publicar-se *Pantagruel*. Vegeu el seu títol de batxiller registrat; l'acta d'accés al doctorat en medicina a la Facultat de Montpeller, autoritzant-lo a dur el barret quadrat dels doctors. Vegeu també les làmines amb gravats anatómics arbitraris, per mor de la intranquïtat amb què els *sorbonicoles* blasfemaven la dissecció; mireu els llibres de metgia, gairebé tots en llatí de *clerc*, citant encara Hipòcrates a cada dues frases amb el mateix respecte que avui anomenen Claude Bernard i Pasteur. Els estris d'aquesta caixa que recorden les eines dels manjans són els instruments llavors utilitzats per la trepanació... Més enllà veurem la complicada bibliografia dels rabelaisians ordenada amb un mètode insuperable; imatges antigues i fotografies actuals dels llocs citats o viscuts per l'homenatjat; retrats d'amics, de protectors i de contemporanis il·lustres; autògrafs raríssims; arts, literatura i folklore de l'època, cap mena de detall no ha estat negligit. En la secció de traduccions us farà il·lusió trobar-hi quatre exemplars en llengua catalana traduïts per Lluís Dez-tany, únics portaveus ibèrics que figuren ací entre les versions de tots els països. La pulcritud dels tiratges honora els impressors de casa vostra... En fi, la gent no té de fer sinó passar la porta per a trobar no sols el recull d'un sens fi de peces inestimables manllevades als millors museus i biblioteques de tota Europa, sinó també el fruit de llargs anys d'erudició extensa, pacient i minuciosa. Afegiu-li les dissertacions que durant tot aquest mes faran uns quants conferenciant seleccionats entre els més competents, el concert de música interpretada amb instruments mencionats en les obres de Rabelais que hi ha projectat, i us fareu càrrec del treball que s'està fent per

La primera edició de «Pantagruel», amb l'anagrama de Rabelais

parla i que mai un home de carn i ossos no pot haver-se, expressat seriosament en aquella forma? Sense anar tan lluny, ja heu vist com recentment el llibre, l'assaig, el music-hall i el cinema han provat d'actualitzar el segle XIX i especialment l'ambient xiró del fi de segle. El resultat més interessant ha estat la sorpresa de veure'ns enormement allunyats d'un moment històric fa quatre dies ple de nervi, molts testimonis del qual encara van ben drets pel carrer. I és que, de la mateixa manera que Paul Valéry ha remarcat com són precisament les petites diferències de criteri les que originen els majors antagonismes, la cosa que més ens afecta a través del temps, que ens fa sentir més estrangers d'unes generacions a les altres, són els simples canvis de decoració. Rellegiu amb detenció Rabelais, procurant sondar una mica endins, i ell us dirà com ningú fins a quin punt les grans febleses, els valors bàsics, els estímuls fonamentals de tots nosaltres resten sempre, sempre els mateixos.

ALBERT JUNVENT

París, gener.

NOVETATS HISTÒRIQUES

A. Cahuet: <i>Retours de Saint-Hélène</i> . . .	Ptes. 6,60
F. Chaliapine: <i>Ma Vie</i> . . .	8,25
Funk Brentano: <i>Le masque de fer</i> . . .	2,25
Lenotte: <i>Napoleon</i> . . .	8,25
Garneray: <i>Voyages, aventures et combats</i> . . .	6,60
Geisendorff des Gouttes: <i>Géolés et Pontons d'Espagne</i> . . .	45,—
E. Ludwig: <i>Lincoln</i> . . .	13,75
L. Vauois: <i>Le roman de Louis XIII</i> . . .	8,25

LLIBRERIA FRANCESA
RAMBLA DEL MIG, 8 i 10

VARIETATS

CATALUNYA ENFORA. — Tota forma d'Imperi consisteix en una irradiació. Esser sotmès a un Imperi és necessitat, com a punt vital de referència, aquest centre d'irradiació. De vegades, a la manera heroica, perquè aquesta irradiació és plena d'espases resplendents i de banderes arborades. D'altres, a la manera esportiva, perquè la conquesta és obra d'un pur esforç individual i arbitrari que passeja l'escut nadiu arreu del món. D'altres, finalment, a la manera espiritual, que fa de les nostres coses un instrument d'intervenció que les converteix en cosa imprescindible per a qualsevol recerca.

Heus ací, ara, tres obres significatives per aquests tres sentits. La primera és intitulada *Catalunya, nació mediterrània*. És un llibre on la passió patriòtica de R. Gay de Montellà s'apuntala amb dades certes. Història i crítica, duta a terme d'una manera molt personal, es mou en els llitres terrenys de l'assaig. Aquest assaig — que podríem anomenar «sobre les actituds imperials de Catalunya» — és, malgrat l'acopi doctrinari, ple de flexibilitat i d'interès. — El segon d'aquests llibres, és exemple d'activitat esportiva. De l'elegant manera imperial de Nicolau Maria Rubió, explicada per ell mateix en el seu llibre *Sahara-Niger*. Hi ha en aquest dietari d'aventures equatorials aquella manera àtica que reclamava el glossador, per la qual vigoria de l'esforç s'acompanyava amb la sal de l'humorisme. Per les coses i immediatament desvaloritzant-les una mica amb un somriure. Aquesta és, també, la manera (a voltes cinematogràfica, molt sobria) de Nicolau Maria Rubió. — Exemples de la tercera manera imperial, ens en sobren, per ventura. Podríem fer una llista de fites recents, encapçalada, per exemple, per la *Geografia del Primer Art Romànic* de Josep Fung i Cadafalch i acabada per la versió que Carles Riba acaba de fer de dues tragèdies d'Esquil.

JOSE MARIA DE PEREDA. — Els homes de la nostra generació no han llegit gaires obres de José María de Pereda, novel·lista santanderí, el centenari del qual s'escau ara. Tampoc, no cal dir-ho, han sentit el seu culte com l'han sentit alguns dels seus professors de retòrica. Interessava de Pereda allò que els romàntics anomenaven «color local», i que després es feia més concret, amb el naturalisme que hi afegia gotetes de filologia i de folklore. Jo recordo *Sotileza* com una col·lecció de postals cantàbriques, indubtablement molt vives i colpidores, que ens donaven a conèixer notes i paisatges; modismes i costums. Els seus personatges eren també «tipus populars» de postals turístiques. Postals, i aquest era un altre encís, sonores.

«ASSONANCIES I EVASIONS». — Josep Maria López-Picó ens dona el seu *happy new year* amb un llibre epigramàtic i amb apel·lacions d'urgència per al número de *La Revista* commemoratiu de la Renaixença. J. M. López-Picó és un poeta que sap unir meravellosament una mena de persistència, una mena, diríem, de *memòria lírica* que el fa vivament fidel a ell mateix, sense desoir cap dels batecs de l'hora universal de la poesia. Aquest reviscolament conceptual i sentenciositat del poeta de l'*Epigrammala* pren particularment aires de pura delícia amb el madrigal. Heus ací el poema VIIIe del llibre, amb el trenc maliciós — a guisa de contrapunt — del tercer vers:

*Presència del clavell
ombra de la violeta
amor, i el llessant
perfum de la teva absència.*

Quant al número de *La Revista*, diem ara, solament, com la seva ambició s'acorda amb la perspicàcia amb què sotja l'esperit català contemporani.

LLIBRES REBUTS. — He rebut *Visions*, poemes d'Emília Fumó, llibre de tarannà casolà i florallesc. — Editorial Barcino publica en la seva *Col·lecció Popular* un volum de *Pàgines Escollides de Ramon Llull* a cura de Ramon d'Alòs, un dels homes que fan una feina més sòlida i desapareguda a casa nostra. Aquest recull és, com esperàvem, un admirable llibre d'introducció — i d'incitació — a la lectura de l'obra llulliana.

D.-P.

LES DARRERES

Novetats Franceses

les trobareu sempre a la

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

Teléfono 12456

DISCO IRROMPIBLE

GUTENBERG, S.A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Fi de temporada
Articles a fora preu
durant el mes de febrer
JAUME I, 11
Teléfono 11655

LES ARTS I ELS ARTISTES

El pintor Joan Junyer A. Calder Sobre fotografia

André Salmon fou dels primers a elogiar la crítica poètica. «Hem matat la vella crítica — exclamava l'autor de *Le calumet* en el seu llibre *L'art vivant* —. La crítica posada a les mans dels poetes fa impossible la crítica, magistralment improvisada, condemnant o absolut.» Però potser seria més just enfocar la qüestió des d'un altre angle. Combatre, així sí, la crítica de vaguetats i d'aproximacions, que usa i abusa d'una terminologia estereotipada, feta d'expressions tan deliciosament indefinides com *ja bonic*

mida seva, el crític poeta podrà jugar també un paper molt brillant.

Avui, voldriem ésser poetes per a poder parlar dignament d'una obra que té les característiques de les obres darrerament esmentades. Una obra que refusa les frases fetes que s'acostumen emprar en aquests casos. Volem dir les pintures que té exposades Joan Junyer a les Galeries Syra, les simpàtiques sales d'exposició del carrer Diputació. Pintures que valen sobretot per la seva originalitat i que són molt difícils de

Dissabte i diumenge, aquest escultor americà donà, com havien anunciat, diverses representacions del seu circ miniatura, espectacle tan complet o més que un circ de debò, amb un programa vastíssim en el qual no és oblidada cap de les atraccions que han rotat i rodien per aquests circs de Déu. Amb un enginy i una traça meravelloses, Calder s'ha empecat a reduir a petit tamany de tots els herois i de totes les performances acrobàtiques i d'habilitat que són l'al·licient del circ. I això no pas d'una manera barroera, sinó amb una exacta comprensió del circ i una amable ironia que no exclou la ingenuïtat, qualitat que en tan gran dosi entra en el circ com a espectacle.

Perquè Calder és com un gran infant, fornit i grassó, amb el cabell una mica esburifat, que es diverteix tant o més que els espectadors fent maniobrar aquelles figures de filferro i drap que ell ha dotat enginyosament dels moviments de les persones i les bèsties de debò.

En un castellà una mica més pintoresc encara que el francès que parla, l'home, vestit de blanc i agenollat a terra, va fent els boniments del cas i els sorolls escaients: el xiulet, el bramul de les bèsties, ajudat per algun espectador que bonament vulgui encarregar-se de sonar el timbal o fer petar la tralla, i de la Sra. Calder que va canviant discos a la gramola.

En acabat, tot el circ, amb els seus personatges, els seus aparells, les seves estores, entra dins unes maletes negres constel·lades d'etiquetes, on també hi ha uns curiosos objectes que dilluns a la nit foren exposats, per cura d'ADLAN, l'entitat que havia també organitzat les exhibicions de circ.

De les parets de la sala del fons de les Galeries Syra, el dia esmentat, penjaven uns dibuixos de Calder, i, sobre un pedestal amb una tela blanca per fons, o penjats del sostre amb una corda, els objectes de l'original artista americà s'oferien, a mida que ell els muntava, als ulls sorpresos de la concurrència.

Els ADLAN ja n'han vist d'objectes. Joan Miró i Angel Ferrant els n'han mostrat altres vegades. Però eren objectes estàtics, construïts per a estar quietos. Els de Calder, al contrari, són objectes que es belluguen; combinacions de filferros i pesos ben equilibrats que branden llarga estona sota una lleu impuls; polítics i excèntrics que fan i desfan figures geomètriques amb varietat de formes; objectes deliciosament inútils i curiosament decoratius que no recorden ni volen recordar res: pures abstraccions.

Dilluns a la nit, entremig dels vestits de nit de les senyores, els smokings — o almenys la roba fosca — dels homes, Calder, amb un complet entre d'esportiu i de guixaire, es divertia i divertia els assistents amb els seus objectes construïts amb una precisió mecànica deguda a llur perfecte usinatge i a llur enginyosa disposició.

L'exhibició dels dibuixos i els objectes de Calder acabà amb el sorteig d'un d'aquests darrers. Aleshores Calder demostrà el seu mestratge en el maneig de les alicates, signant-lo amb un autògraf d'una matèria ben poc acostumada: el seu nom, escrit en un moment, amb un tros de filferro corgolat.

Es més fàcil fer fotografia que no pas parlar-ne. Per què? A primera vista, potser perquè la fotografia és jovent, perquè encara no ha passat un segle d'encà de les primeres provatures de Daguerre. Després hom s'ha ocupat a desenrotllar-ne totes les possibilitats i adaptar l'estil i les experiències a les exigències modernes. Encara no hi ha hagut temps de fer un balanç complet i rigorosament exacte. Tot el que s'escríu sobre fotografia, només rarament va més enllà d'algunes consideracions generals que recolzen en

El fotògraf, doncs, ha de veure de pressa, compendre de pressa, estimar de pressa — car cal estimar una fesomia, mal no sigui sinó per transmetre-la a la fàbrica artística, l'aparell fotogràfic, sota les millors condicions de gust i de personalitat. Per tant, ha de treballar de pressa, de pressa. Al mateix temps es veu obligat a arranjarse com pugui amb la llum, que és un misteri gairebé complet. Ben entès que el pintor tampoc no podria fer res sense llum, però tindrà una posició més avantatjosa, i després podrà corregir,

Joan Junyer. — Pintura

de color, digitació fàcil, pinzellada fluida i altres imprecisions per l'estil. I aleshores, eliminada tanta boirosa indecisió, presentar l'alternativa d'aquestes dues proposicions. O la crítica rigorosament científica o la crítica del poeta. O l'anàlisi seriós de l'home que té una coneixença profunda de la tècnica de les diverses arts, i que fa una dissecció escrupolosa de les obres, o bé la crítica del poeta que crea una equivalència lírica de l'obra davant la qual s'ha sentit emocionat.

El crític científic jugarà un paper molt brillant davant una pintura o una escultura que hagin estat realitzades per un artista que, en possessió d'un ofici sòlid, faci servir aquest de mitjà per a expressar l'emoció experimentada davant el natural. Però hi ha obres dignes també de consideració, com les de l'art popular per exemple, en les quals l'ofici rudimentari no és res més que balbuceig d'indocumentat, i que es salven únicament pel seu perfum i per la seva gràcia, per la seva frescor i per la seva espontaneïtat. Hi ha obres, també, executades per artistes genials, que infringeixen escandalosament totes les lleis artístiques establertes, però que, no obstant, tenen una força expressiva que obliga a no negligir-les. Obres, totes aquestes, en les quals els imponderables juguen un rol molt més important que els procediments tècnics tangibles. I obres davant les quals el crític científic fallarà lamentablement i no sabrà pas què dir. Es davant aquestes obres precisament que el crític poeta serà l'encarregat de dir-hi la seva. Davant obres com aquestes, fetes a

classificar en qualsevol de les tendències en voga. I ens sembla que això és el millor elogi que podem fer-ne. Cubisme o sobre-realisme? Realisme o abstracció? Joan Junyer, simplement.

I això és molt important en aquests temps en els quals el pillatge està a l'ordre del dia, i en els quals els submestres i epigons menors malden per a imposar-se manllevant, no la substància de les obres dels artistes consagrats, sinó la seva façana, els tics i les manies, els accidents. En aquesta època en la qual tants i tants pseudo-artistes, mancats de personalitat, cerquen la inspiració en les revistes d'art on trobaran la darrera moda de París o de Berlín, que els permetrà de realitzar unes obres en les quals les influències de tota mena treuen el nas impudicament, en aquesta època orfena d'idees pròpies, repetim, un artista tan personal com Joan Junyer constitueix una excepció que cal senyalar a l'atenció dels amadors de les coses artístiques.

Joan Junyer no és tampoc d'aquells que durant una pila d'anys, temporada darrera temporada, ens vénen oferint amb convicció digna de millor causa el mateix paisatge, la mateixa figura o el mateix bodegò, tractats amb la mateixa fórmula, esdevinguda ja glacial amanerament. En cada exposició de Joan Junyer es constata una evolució persistent, un desig evident d'anar endavant. Ell pot equivocar-se. En l'exposició actual, per exemple, observem un trinxament de línies i colors, que el fan caure en certes divagacions i en certs confusionismes, en una agor desafortunada, que ens fan enyorar la claredat i la unitat de les teles anteriors, una bella mostra de les quals — un paisatge amb figures — és exposada també a les Galeries Syra. Però no hi fa res. Val més aquesta inquietud que no la repetició de troballes més o menys afortunades. Així no és fàcil que Junyer s'amaneri. I ho constatem en aquesta exposició on hi ha teles pintades en una mateixa època a Estocolm, París i Mallorca. Doncs bé, l'emoció rebuda de paisatges tan diversos ha estat expressada amb tècnica diferent. Cada tela respon a un estat d'esperit, i aquest ha determinat el mitjà d'expressió adequat.

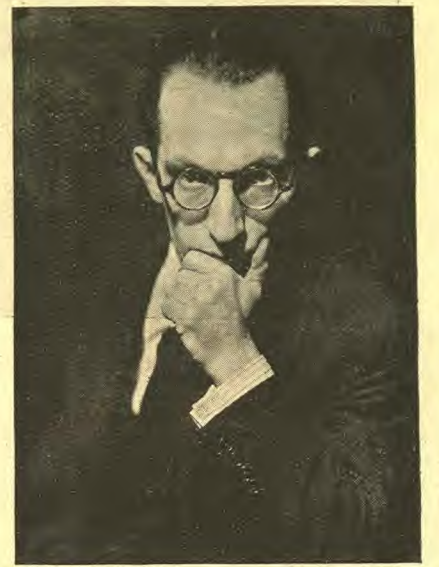
Gosarem dir que Joan Junyer és un pintor sensible? Sí. Malgrat que la paraula sensibilitat hagi estat esgrimida amb caràcter de panacea universal per tota llei d'institutivistes, que se n'han servit per a dissimular el barboteig i el *pièti sur place* de tota mena d'ineptes i d'indocumentats. Sí, Joan Junyer és un pintor sensible, d'una sensibilitat exquisida, gairebé efeminada, hiperestèsica, que ens és revelada per les seves línies incisives, tallants com un bisturi, i pels seus aguts *rapports* de colors.

Pel nostre gust, la millor tela de l'exposició és el retrat de Mme. Alexandra Kollontay, admirable simfonia en vermell, d'un caracterisme expressionista remarcable.

J. M. R.

La senyora Mercedes Coll de Samà

Just Cabot

cara en observacions sobre l'art gràfic o pictòric. Molt probablement no s'arribarà a donar una crítica cenyida sobre aqueixa nova documentació de l'esperit humà sense introduir en la fórmula coneguda — la crítica d'art — un nou factor: la velocitat.

En efecte: per què posar el fotògraf al costat, o més aviat a sota, del pintor? Bon fotògraf, hi serà mal posat i humiliat; mal fotògraf, no farà sinó fer nosa en un lloc que ja és estret. A priori: el fotògraf que ha pres seriosament el seu treball i vol treballar en un nou i vast camp creador de grans possibilitats, no té gairebé res de comú amb el pintor o el dibuixant. Cada vegada que provarà de copiar o de recolzar-se en una obra d'art, serà per força un pobre imitador. La seva producció serà menys interessant que els primers tempteigs artístics d'un infant, menys originals i més inútils. El públic ha copsat això amb l'instint de la multitud i en general no li agrada de fer-se fotografiar; aduït una certa *élite* menysprea aquesta ocupació — però que és de totes maneres una ocupació d'esperit abans que res — i no creu que hi hagi res de seriós darrera aquella gran màquina col·locada entre ella i l'operador; li fa nosa aquell drap negre que de vegades escamoteja el cap del fotògraf. Entre parèntesis: es tracta ací de la fotografia-retrat, car aquesta branca passa davant de totes les altres.

En separar-se rigorosament de l'artista pintor, el fotògraf es troba en el seu càlcul amb una nova *x* de la qual el pintor no ha de fer res. Aquesta nova *x* és el temps, la funció del qual és la velocitat. Per l'aplicació rigorosa a les necessitats del seu ofici, el fotògraf té totes les possibilitats de l'esdevenidor i pot afaiçonar a la seva feina un lloc estimat i necessari en les ocupacions de l'esperit humà. El pintor pot riure's d'aquesta *x*, almenys mentre el seu model — massa fatigat, perquè ja no té el temps d'abans — no se li escapi. El fotògraf és esclau absolut d'aquest element. Ha de treballar de pressa, terriblement de pressa, car el màxim de rendiment *fotogènic* no pot obtenir-se — per ambdós costats, del model i de l'operador — sinó quan es treballa *instantàniament*. Sense això l'un o l'altre falla i el resultat és compromès; i aquest compromís és — la major part de vegades — definitiu, perquè no sempre es pot repetir una temptativa esguerrada. La fotografia és *instantània* per *cate-xochen*, sobretot el retrat. Fotografiar un paisatge és deturar una visió instantània d'un raig de sol, d'un núvol que passa, d'un ocell que vola o d'una fulla que tremola. La millor expressió sobre una cara humana passa com un llampec; de vegades el seu encís només s'hi detura un instant; cal haver-lo vist i fixat; però ja que raons purament tècniques o químiques exigeixen un atur una mica més prolongat, l'operador ha de fixar aquest atur més enllà d'un límit aritmètic mínim. Doncs bé, un pintor pot treballar — amb la pipa a la boca i comodament instal·lat — hores senceres tranquil·lament. El bon fotògraf tindrà una desena de poses cada dia a tot estirar — poses de deu a vint minuts — i llavors haurà després més d'energia i de força vital que un manobre treballant les seves vuit hores. Tot és relatiu!

afegir, treure, fixar i accentuar; tindrà temps de comparar-se.

El fotògraf ha de fer donar el rendiment màxim a les deus lluminoses o la seva disposició; al mateix temps ha d'evitar tota esquematització; no hi ha llum *standard* per a un retrat; res no hi ha més variat que el *paísatge* d'una figura humana amb les valls d'arrugues en la vellesa, els turons encisadors i dolços de la joventut, la llum misteriosa dels ulls mai compresa del tot, la música cridanera o quieta de la boca, l'escull tancat o el pendient labil del front... és el paisatge més emocionant, el més variat de la Creació.

Dues paraules sobre el retoc: Només ha de servir per a la *neteja* del mitjà fotogràfic, sia el film (ja gairebé no es fan plaques fotogràfiques), sia el paper de transport. Només ha de servir per a corregir els defectes materials del procediment de reproducció. El retocador que salta aquesta frontera, traçada rigorosament per la naturalesa mateixa de l'ofici fotogràfic, esdevindrà automàticament dibuixant mediocre fracassant entre dos principis de treball oposats del tot.

El bon fotògraf rep doncs la missió ben difícil, important i misteriosa de transmetre a un aparell el millor d'una fesomia, aplicant-se a treure'n tot el rendiment possible i característic. Hi ha en això — amb tot el desenrotllament modern de la tècnica — amb què omplir una gran missió. (Fotografies de l'autor.)

MARIO DE BUCOVICH

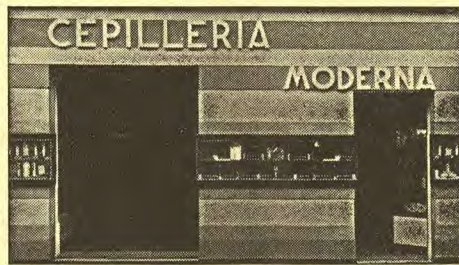
Fi de temporada
Articles a fora preu
durant el mes de febrer
JAUME I, 11
Telèfon 11655

GALERIES SYRA

Demà, divendres, clausura
de l'Exposició de

Joan Junyer

DIPUTACIÓ, 262
(Entre Passeig de Gràcia i Claris)

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser.
Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 34. Telèfon 16386
BARCELONA

VISITEU
THE CATHEDRAL SHOP
(LA CATEDRAL)
Corribia, 15 (enfrent de la Catedral) Barcelona
Records típics de totes les regions d'Espanya
(Es parla català)

BADRINAS
MOBLES
DIAGONAL, 460

—Els diners que t'estalviaré, papà!
—Com?
—Perquè m'han deixat a la mateixa classe i em serviran els llibres de l'any passat.
(Il Travaso delle Idee, Roma)

El metge (després de mitja hora de consulta).—Doncs no li trobo res. Què és el que li fa mal?
—A mi, res; però com que he llegit «consulta gratuïta», he pensat: té, a veure si estàs malalt!
(Ric et Rac, París)

—Què són tots aquests extraordinaris que em trobo a la nota?
—I les abraçades a la meua filla, què?
(Gringoire, París)

La clienta.—Aquest model m'agrada, però és massa car i ara és temps de fer economies.
La modista.—Ai, senyora, ja ho sé. Però per desgràcia, vostè té una talla poc econòmica.
(Punch, Londres)

—No em negaràs que de postes de sol així, no se'n veuen cada dia.
(Goetz von Berlichingen, Viena)

Un circ d'aficionats

Diverses vegades hem comentat les diferents temptatives — que es succeeixen cada dia més a la nostra ciutat —, portades a cap per aficionats intel·ligents i voluntariosos, de muntar espectacles variats i que per la seva naturalesa es presten a ésser interpretats per amateurs.

En contrast amb la penúria d'imaginació i de bon gust que delaten tantes escenes professionals, dedicades al cultiu de les ram-

Per això hem lloat — i perquè de més a més s'ho mereixen — espectacles com les revistes organitzades per alguns casinos d'estiu, o el circ que l'estiu passat muntaren els tennistes d'Horta.

Ara són uns altres tennistes els que muntan un altre espectacle, mixt de circ i de revista, i el muntan amb ambició digna de tots els encoratjaments. Ens referim al Tennis Club del Turó, que dilluns vinent pre-

Una nit d'assaig, a l'Olympia

pines més tronades en el ram dels espectacles, de les revistes més grolleres i poc soltes que s'escriguin al món, de les atraccions més banals i més poc interessants, de les repeticions sense gràcia de tots els amaneraments rutinaris, és una cosa que es fa de gust senyalar que hi ha un públic cansat de tota aqueixa bestiesa i que, trobant a faltar espectacles dignes, si no els hi donen se'ls organitza.

sentarà a l'Olympia un variadíssim espectacle, compost de tres parts: dues de circ i una de revista, aquesta darrera amb tres sketches.

Els animadors principals són els senyors Huerta, Flaquer i Clarasó, amb la col·laboració musical de Robert Vicente.

Entre el programa de circ, els animadors no temen de presentar atraccions d'envergadura, com són els números d'equitació i una paròdia de corrida.

Els tres sketches de la revista seran: un ballet sobre el taulell d'un bar; un concert a dos pianos, estil Wiener i Doucet, acompanyant una noia que s'ha revelat amb un *entrain* i unes condicions sorprenents, la senyoreta Victòria Udaeta; i un número d'olimpíades que és una troballa.

Un dels números que cridaran més l'atenció és el que correrà a càrrec del que es fa anomenar «The Rod Lauder», d'una fantasia i d'un imprevist dignes d'un professional.

Alguna nit que hem pogut anar a l'Olympia a veure algun assaig, n'hem sortit amb la ferma esperança que dilluns que ve no perdrem la nit.

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

L'Orquestra Evrard

L'orquestra femenina de París, tramesa per l'«Expansion Française de Beaux Arts», s'ha fet sentir a l'Associació de la Música da Camera de Barcelona i a alguna de les seves filials catalanes.

Es una orquestra d'instruments d'arc; per tant, el seu repertori té una limitació: la nul·la aportació dels compositors vuitcentistes creadors de la gran orquestra. Així doncs: segles XVII-XVIII — i segle XX —, podríem dir analitzant els dos processos: Corelli, Vivaldi, Nardini, Haendel, Haydn, Mozart, Couperin i Joseph Bodin de Boismortier, creadors del timbre orquestral per acoblament d'instruments, sensiblement percebuts en els contrastos «a solo». Florent Smith, Georges Migot, Armande Polignac, Joaquín Rodrigo, practicants d'una individualització del so per desintegració en l'orquestra moderna.

En la música del primer període, serveix la tècnica de quartetista; en la música moderna cal una contínua suggestió de servir a un gran conjunt. Mme. Evrard, directora, coneix la primera fins als més subtils accents i imagina la segona.

Les obres donades per primera vegada, són: *Voyage*, d'Armande Polignac, obra explicable per literatura professada per una senyora d'edat que diu haver viatjat molt i ho expressa, naturalment, en una música impressionista amb uns certs tocs de no dissimulat tipisme; *Preludi, Salut i Dansa* de Georges Migot, música violenta per l'orquestra, construïda bé, potser en falç, *Deux Puppazzi*, de Florent Smith, correcta, de línia vibrant, bones sonoritats. De Joaquín Rodrigo, el músic castellà coc, *Zarabanda tejana i Villancico*, d'una certa pressió emotiva per bé que excessivament greu.

Les germanes Violette i Paula d'Ambrosio, solistes de violí i violoncel, donaren interès als concerts. La violoncellista és superior a la violinista en sentit i so. Jane Evrard, la directora, en fundar aquesta orquestra produí una anècdota de feminisme atraient, la simpatia que l'acompanya arreu.

Jane Evrard fou violinista del quartet Poulet, després esposa de Gaston Poulet, amb qui fundà una gran orquestra. En divorciar-se, però, Gaston Poulet té una orquestra d'homes i Jane Evrard una de dones.

R. B. P.

Les pertorbacions radiofòniques

No hi ha dubte que, tant com el progrés en la tècnica dels aparells, hi ha també el desig de cercar per tots els mitjans una major puresa en la recepció, singularment pel fet comprovat que molts dels sorolls aliens que surten per l'altaveu són fàcilment suprimibles. Per això s'ha pretès crear un estat de dret que empari l'auditor de les emissions de ràdio, cosa que va ésser objecte ací mateix de la darrera conferència contra els paràsits que va reunir l'Associació de Radiodifusió. Un advocat francès, Robert Homburg, ha publicat un article força interessant en el qual detalla l'estat de l'afer en diversos països, i concretament a França, del qual és el següent:

Les recerques fetes particularment a França pel Laboratori central d'electricitat i el Sindicat d'indústries radioelèctriques ens han portat a conclusions pràctiques. Dintre de la majoria dels casos, amb la utilització apropiada de resistències, filtres, condensadors i fusibles, etc., les pertorbacions contínues o complexes deuen desaparèixer.

Els mitjans de suprimir els paràsits essent ja trobats, els juristes no s'aturen ja per a l'elaboració del dret de protecció de l'auditor.

En efecte, quan encara no s'havien trobat els mitjans tècnics, semblava impossible d'obligar el pertorbador a suprimir les causes de la pertorbació, puix que això hauria significat condemnar a la inacció motors industrials, instal·lacions de distribució elèctrica, etc. Per un auditor molest en les seves recepcions, hom no podia pas fer tancar una fàbrica.

Però avui que els pertorbadors conscients o inconscients dels paràsits que provoquen en les recepcions de radiodifusió, tenen al seu abast senzills mitjans i sovint poc costosos per no molestar més al seu veí, l'auditor, cap consideració d'equitat o tan sols de bon sentit no ens deu aturar en la lluita començada en el terreny jurídic.

El Comitè internacional de la T. S. F., que des de 1926 portava la qüestió a l'ordre del dia en els seus treballs, sembla que ha estat el primer a recomanar l'adopció de regles precises. La idea donada després dels Congressos internacionals de Roma i de Lieja, ha provocat a tots els països l'estudi d'aquest afer. A Iugoslàvia inserien ja al

seu codi penal de 1929 una disposició amb pena de presó en cas d'infracció, per als pertorbadors.

En gener de 1931, Dinamarca declarava el dret de l'auditor i fixava legalment les mesures a prendre contra les pertorbacions de les cnes.

A Alemanya i Bèlgica, l'estudi de la qüestió dels paràsits entra en un període d'activitat.

A França, l'acció jurídica ha debutat amb un assaig de l'aplicació a aquesta nova matèria dels principis generals d'aquest dret i principalment dels articles 1382 a 1384 del codi civil.

Al costat d'aquesta acció i obeint a un moviment de l'opinió provocat per les associacions d'auditors, marcat per l'important Congrés contra els paràsits celebrat a París en octubre de 1931 i sostingut per la premsa radioelèctrica, els batlles recomanaven o prescrivien la utilització de dispositius de protecció en les recepcions.

En fi, resumint aquestes iniciatives, el legislador hi intervé. Un projecte de llei ha estat dipositat el darrer any a la Cambra per dos diputats.

Aquesta comissió, que està cridada a donar un projecte de reglamentació tècnica i jurídic d'aquesta matèria, ha començat els seus treballs i els prossegueix activament.

Així l'auditor es troba ja protegit per la jurisprudència. Podrà veure ben aviat els seus drets consagrats pel legislador. Un sistema complet de protecció s'imposa si hom vol afavorir el desenvolupament de la indústria radioelèctrica. Aquesta no sabria viure i sobretot desenrotllar-se sinó amb un públic esdevingut, des del punt de mira artístic com des del punt de mira tècnic, cada dia més exigent pel que fa als mitjans de rebre d'una manera perfecta les emissions.

La radiodifusió forma avui dia part de la vida pública. Presenta un caràcter d'utilitat social i econòmic; és un mitjà de penetració artística i de formació intel·lectual innegable. És per això que cal celebrar totes les iniciatives que, amb qualsevol mesura, contribueixin al seu desenvolupament i al seu èxit.

Wifo DISCO Wifo
IRROMPIBLE

RADIO CATALONIA
133 BALMES 133
AGENCIA
CROSLEY
5lmps CHEVALIER 635Ps
5làmparas PACHI 585
4lmps CHIQUILIN 455
20 mesos de crèdit
Receptors a 2'50 ptes. setmana

SERVEI ELECTRIC PER A AUTOMOBILS

ACUMULADORS "Exide"
CARAGE ELECTRIC
CARRER MOYA (ARIBAU I DIAGONAL)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 199
Telèg.: "Carburas"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 75018

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: **OXIGEN 99 %** DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: **ACETILEN DISSOLT**, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: **FERRO MANGANES I FERRO SILICI** :: **SOCARRIMAT I SECAT** de fets i peces seda, cotó i altres teixits :: **CALEFACCIÓ INDUSTRIAL** de laboratoris i domèstica :: **GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES**, materials d'aportació per la **SOLDADURA AUTOGENA**

PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

UN ACLARIMENT!...

¿Per què diem que l'estació subterrània de la Plaça de Catalunya (trens del Nord i Metro Transversal)

és el mitjà de publicitat més formidable que avui dia existeix al nostre país?

Feu comparances amb el sistema de més difusió emprat fins ara i donareu raó a la nostra asseveració.

MITJÀ	QUANTITAT DE PROBABLES LECTORS DELS VOSTRES ANUNCIS	PREU	DURACIO
Prensa Diària.	150.000 (com a màxim).	1.800 ptes. una pàgina	Un dia
Plaça de Catalunya (Estació subterrània) Trens del Nord i Transversal.	3.000.000 (actualment). (Dades oficials controlades pel Departament d'Estadística).	600 ptes. (dotze espais de gran tamany, un a cada estació).	Al mes

"Agencia General de Anuncios"
(Secció Metro Transversal)

BARCELONA: Pelai, 62, 4.ª - Telèf. 15300

Carrer de Tarragona, 7, 2.ª - MADRID